

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Брой 5

София, сжбота, 5 септемврий

1931 г.

9. заседание

Петък, 4 септемврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 17 ч. 15 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.	Стр.
Отпускъ, разрешенъ на народнитѣ представители: д-ръ Константинъ Станишевъ, Петъръ Мърмевъ, д-ръ Петъръ Кушевъ, Стоянъ Филиповъ, Георги Стояновъ, Николай Савовъ, Георги Димитровъ и Атанасъ Бояджиевъ	97
Питания: 1. Отъ народния представител Христо Ро- девъ къмъ министра на външнитѣ работи и на изповѣданията — относно станалитѣ събития въ Добруджа и убийството на сенатора българинъ Христо Стефановъ. (Съобщение, развиване и от- говоръ)	97
2. Отъ народния представител Тодоръ Бончевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народ- ното здраве — относно нѣкои издевателства, вър- шени отъ полицията. (Развиване и отговоръ)	100
Ефория „Бр. Евлоги и Христо Георгиеви“. Избиране за членове на Ефорията народнитѣ представи- тели Димитъръ Ст. Дрънски и Георги Енчевъ	102
Законопроекти: 1. За разрешаване на Пернишката градска община да сключи заемъ. (Първо и второ четене — при- емане)	102, 103
2. За ревизиране договоритѣ за наемъ на обще- ствени земи за стопанската 1930/1931 година. (Първо четене — приемане)	104
Избори — законодателни, провѣрка. Севлиеиска избирателна околия (утвърждение)	108
Ловчанска избирателна околия (утвърждение)	110
Дневенъ редъ за следващото заседание	111

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Присжт-
ствуватъ нуждното число депутати. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни
представители: Алексиевъ Никола, Апостоловъ Драгомиръ,
Атанасовъ Русевъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Григоръ,
Дековъ Петко, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димчевъ Ва-
силъ, Дичевъ Петко, Драгойски Иванъ, Илиевъ Стойко,
Кировъ Стаматъ, Лѣкарски Иванъ, Ляпчевъ Андрей, Мад-
жаровъ Рашко, Мариновъ Василь, Молловъ Владимиръ,
Митовъ Генко, Найденовъ Никола, Нейчевъ Адамъ, Пана-
йотовъ Петъръ, х. Петковъ х. Георги, Русиновъ Косгадинъ,
Сапунджиевъ Никола, Симеоновъ Иванъ, Софиевъ Христо,
Томчевъ Ангелъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Христовъ Алек-
сандъръ, Цанковъ Александъръ, Чернооковъ Георги и
Чирпанлиевъ д-ръ Никола)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е
разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:
На г. д-ръ Константинъ Станишевъ — 2 дена;
На г. Петъръ Мърмевъ — 2 дена;
На г. д-ръ Петъръ Кушевъ — 2 дена;
На г. Стоянъ Филиповъ — 2 дена;
На г. Георги Стояновъ Василевъ — 1 денъ;
На г. Николай Савовъ — 2 дена;
На г. Георги Димитровъ — 2 дена, и
На г. Атанасъ Бояджиевъ — 2 дена.

Постжпило е питане отъ народния представител г. Хри-
сто Родевъ до г. министра на външнитѣ работи и изповѣ-
данията, по поводъ станалитѣ събития въ Добруджа —
убийството на сенатора Христо Стефановъ и стълкнове-
нията между българитѣ и цинцаритѣ въ Добруджа — съ
което пита г. министъръ-председателя: (Чете)

„1 Известно ли Ви е, че на 2 септемврий т. г. е убитъ
въ гр. Добричъ Христо Стефановъ, виденъ добруджанецъ
и бившъ сенаторъ и какво възнамѣрява, въ връзка съ
това, правителството да предприеме предъ ромънското,
като има предъ видъ, че убиецътъ Патони, цинцаринъ по
произхождение, е на полицейска служба въ сжщия градъ?

2. Българското правителство отправило ли е протестъ
предъ ромънското за масовитѣ убийства, извършени надъ
невинни наши сънародници, вината на които е само тази,
че сж българи и не мисли ли да направи енергични по-
стжпки за гарантиране живота, имота, честъта и правата
на добруджанскитѣ българи?

3. Не мисли ли правителството, че е неговъ повелите-
ленъ дългъ да заинтересова международнитѣ институции
и фактори съ безправното положение и изключителния ре-
жимъ въ Добруджа, основавайки се на международното
право и мирнитѣ договори?“

Това питане ще се препрати на г. министъръ-председа-
теля, за да отговори.

Министъръ Н. Мушановъ. Азъ мога да отговоря и сега.
Тукъ ли е Родевъ?

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. Родевъ е въ комисия, нека да
го повикатъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Другъ може да го замѣсти и
да развие питането.

Министъръ Н. Мушановъ: Тогава, докато дойде г. Ро-
девъ, нека г. Бончевъ развие своето питане.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Тодор Бончев, да развие питането си до г. министъра на вътрешните работи.

Т. Бончев (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преди няколко дни азъ депозирахъ едно питане до министъра на вътрешните работи по поводъ станалитъ инциденти въ с. Стамболово, Търновска околия. Азъ съмъ избраникъ на Севлиевската околия, но понеже него денъ нашитъ народни представители отъ Търновската околия отсъствуваха, депозирахъ питането азъ.

Съ това питане азъ не желая да занимавамъ Народното събрание съ инцидентитъ, които сѣ станали; по-скоро желая да привлѣка вниманието на г. министъра върху факта, че въ днешно време случки отъ този родъ сѣ нежелателни, както за насъ, така и за тия, които управляватъ, защото атмосферата въ селата и безъ туй не е много спокойна, за да си позволява лука който и да билъ той — освенъ тия отъ тукъ (Сочи работниците) — да дразни селото.

Случаятъ може би не е по вина на по-големитъ подчинени на г. министъра. Той е извършенъ отъ единъ полицай, на име Шоповъ, който е билъ изпратенъ — дължа да отбележа това — по заповѣдъ на околийския началникъ, за да разтури общинския съветъ въ с. Стамболово, като вземе оставкитъ на общинскитъ съветници, въпрѣки предупреждението отъ полицейския инспекторъ Ивановъ — единъ почтенъ гражданинъ и честенъ човѣкъ, който може да потвърди това — че отиването му въ с. Стамболово може да повреди, вмѣсто да оправи нѣщата. Шоповъ взема стражари отъ гара Павликени и отива въ село Стамболово къмъ 11 часа презъ нощта. Какви му сѣ били инструкциитъ за действие, не зная, но фактъ е, че този синковецъ

Нѣкой отъ мнозинството: Нали ти си командвалъ тия полицаи, като председателъ на постоянна комисия? Какво ревешъ сега!

А. Николаевъ (з): Азъ се чудя, какъ имате смѣлостъ да отправите това питане!

Т. Бончевъ (д. сг): Моля ви се, недейте ме пресича.

И. Симеоновъ (д): Азъ ще прочета ревизионния актъ на постоянната комисия въ Търново отъ преди десетина дена, за да видимъ Вашитъ отговорности. То е ужасъ! Недейте говори сега за насилия!

Т. Бончевъ (д. сг): Г. Симеоновъ! Чакайте да се разберемъ — Вие сте старъ парламентаристъ. Като дойдемъ до ревизионнитъ актове, азъ ще Ви отговоря. Азъ съмъ почтенъ човѣкъ.

А. Николаевъ (з): Другъ нѣкой да бѣше станалъ да направи това питане, а не Вие.

Т. Бончевъ (д. сг): Ако сте чисти, мълчете, недейте влиза въ ролята на министъръ на вътрешните работи.

Нѣкой отъ мнозинството: Кажете нѣщо за ракията въ Севлиево.

Т. Бончевъ (д. сг): Азъ съмъ народенъ представителъ на народа, другарю!

А. Буковъ (з): Не е вѣрно. Народенъ представителъ е полицията си.

А. Николаевъ (з): Полицейски, а не народенъ представителъ си.

Т. Бончевъ (д. сг): Моля ви се, чакайте да се разберемъ, пъкъ после ме изяжте. Азъ не съмъ много голѣмъ човѣкъ, можете да ме изядете.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Не си малъкъ за ядене!

Т. Бончевъ (д. сг): Случаятъ е такъвъ. Къмъ 11 часа вечерта Шоповъ пристига въ селото, отива въ къщитъ на трима общински съветници, които сѣ спали на двора, и по единъ начинъ твърде не красивъ имъ е далъ да разбератъ, че ако не си дадатъ оставкитъ, щѣлъ да ги изсели отъ селото. По този поводъ до г. министъра на вътрешните работи е била подадена телеграма, . . .

А. Николаевъ (з): Съ копие до Иванъ Русевъ!

Т. Бончевъ (д. сг): . . . съ която кметътъ на селото Иванъ Пенчевъ се оплаква. По този поводъ сѣ подадени

три заявления, които не ще чета — ако Парламентътъ обича, ще ги прочета — отъ общински съветници на това село, съ които искатъ да се гарантира животътъ не на тѣхъ, а на децата имъ, защото въ 12 часа и въ 1 часа въ полунощъ полицията влиза по домоветъ имъ. Азъ предупредихъ, казвамъ и сега, не е било, може би и за дълго време нѣма да бѣде — за голѣмо нещастие на българската държава — сегизъ-тогизъ да не ставатъ насилия.

А. Николаевъ (з): Сегизъ-тогизъ — въ продължение на 8 години!

Т. Бончевъ (д. сг): Моля, г-да, недейте се закача, за да мога да свърша, защото Парламентътъ има работа. — Азъ казахъ, че днесъ особено тия, които държатъ управлението въ ръцетъ си, нѣматъ никакъвъ интересъ да дразнятъ никого за това, защото тия, които управляватъ, дойдоха като резултатъ на голѣми обещания, които мъчно могатъ да изпълнятъ, тъй като държавата не може да дава. И ако на тѣзи обещания всѣки денъ слагате тукъ-тамъ нѣщо като бой, закана или побой. . .

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Това да не си халюцинации?

Т. Бончевъ (д. сг): Моля ви се. Вие които, тъй или иначе, сте отъ народа — не го отричамъ — отъ това нѣма да спечелите, а ще спечелятъ тѣзи тукъ. (Сочи работниците). Възражения отъ мнозинството)

Нѣкой отъ мнозинството: Вие ги докарайте тукъ съ вашия избирателенъ законъ.

Т. Бончевъ (д. сг): По този въпросъ недейте приказва, недейте издава безсилието си.

Това е моята молба. И тази молба отправямъ не къмъ тѣзи, които приказватъ, а къмъ тѣзи, които могатъ да слушатъ въ Парламента и по-специално къмъ правителството. (Ръкоплѣскания отъ сповориститъ. Възражения отъ мнозинството) (Пререкания между Т. Бончевъ и нѣкои земледѣлци. Глъчка)

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля, па-зете тишина, г-да!

Г. Бончевъ, седнете на мѣстото си!

Има думата г. министърътъ на вътрешните работи и народното здраве.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Севлиевскиятъ народенъ представителъ г. Бончевъ ми отправя едно питане, съ което обвинява агенти на полицията, че сѣ отивали въ с. Стамболово, Търновска околия, да изтезаватъ нѣкои общински съветници, за да си дадатъ оставката. Г. Бончевъ е единъ отъ милитантитъ, единъ отъ активнитъ дейци въ Търновския окръгъ, бившъ председателъ на постоянната комисия и единъ отъ хората, както каза самичкъ тукъ, който е за борба и знае да се бори, а колкото за насилия, може да ги прави. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Николаевъ (з): И ги е правилъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Ние се познаваме съ г. Бончевъ още отъ мими, знаемъ се много добре.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Той е Вашъ политически възпитаникъ, Вашъ ученикъ. (Тропане по банкитъ отъ мнозинството)

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Ама съ професорска школовка накрая!

Министъръ Н. Мушановъ: Това е вѣрно, г. Данаиловъ, затуй казвамъ, че е единъ отъ много активнитъ дейци. Преди 9 юний г. Бончевъ е билъ въ нашитъ редове, и ние се познаваме много добре. Той е братъ на моя добъръ приятелъ г. Бръшлянъ. Това искамъ да кажа. И самъ г. Бончевъ нѣма да отрече, че е активенъ. Въ вашия режимъ получихъ отъ него едно отворено писмо срещу вашия режимъ, затуй, че е действувалъ много епитропски и нѣмалъ смѣла рѣка! (Смѣхъ върѣдъ мнозинството) Та искамъ да кажа, че се познавамъ много добре съ г. Бончевъ.

Но трѣбва да знаете, г. г. народни представители, и друго нѣщо. Азъ съмъ избраникъ сѣщо отъ Търновската околия и мисля, че добре познавамъ Търновската околия, хората ѝ и партийнитъ ярави въ тая околия. Особено познавамъ с. Стамболово, въ което отъ десетки години насамъ една голѣма група принадлежи на Демо-

кратическата партия; познавамъ и г. Пенчо Петровъ, сега членъ на постоянната комисия, също мой бившъ приятелъ отъ дълги години, който се бѣше заловилъ презъ управлението на бившия режимъ да гони своитѣ бивши приятели въ Стамболово, защото, както обикновено става, когато, не дай, Боже, братя се скарагъ, озлоблението между тѣхъ е по-голъмо, отколкото между двама чужди хора. Ние сме теглили отъ това много, та го знаемъ. Искамъ само да ви напомня, че г. Петровъ е също отъ Стамболово и при назначаването на учители — г. Бончевъ знае това — е налагалъ хора мимо закона за народната просвѣта.

С. Даскаловъ (з): Пенчо Петровъ управлява околнѣта.

Т. Кънчевъ (д. сг): Не сте правъ, г. Мушановъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Тогава да дойда до конкретни случаи, за да ви кажа, че съмъ правъ. Азъ зная борбата на г. министра на просвѣтата, който не можа да се наложи по въпроснитѣ назначения. Но това сѣ въпроси, които засѣгамъ само мимоходомъ.

Стагаха кражби още презъ време на стария режимъ и се обвиниха нашитѣ приятели, приятелитѣ на Демократическата партия, че тѣ сѣ извършили кражбитѣ и бѣха ги арестували всички въ Търново. Но кражби никакви не се откриха, това бѣше направено нарочно, за да се преследватъ политически противници.

Т. Кънчевъ (д. сг): Това не е дѣло на Пенчо Петровъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ го зная какъвъ е, зная положението въ с. Стамболово и партийнитѣ отношения между него и бившитѣ негови приятели. Който е отъ Търново, знае тия работи.

Изпраща се единъ полицейски агентъ да разследва пожара въ мировото сѣдилище въ Павликени, станалъ презъ бившия режимъ. Цѣлата околия вика да го смѣня. Държахъ го до вчера, само за да разследва пожара въ Павликени и кражбата на гара Бутово. Премѣстихъ го едва вчера, защото искахъ този способенъ полицай да остане на мѣстото си до разследване на тѣзи престѣпления. Този полицай се изпраща вследствие нови донесения до окръжния управителъ, по слухъ, за това, кои сѣ извършили тази кражба, за която бѣха обвинени наши приятели. Изглежда, че нарочно е устроенъ партизански капанъ, за да се подведатъ нашитѣ приятели въ тази кражба. И тѣй, изпраща се този агентъ да разследва тъкмо тази кражба. Никой не е билъ изтезаванъ. Вчера приказвахъ съ двама хора отъ с. Стамболово, за да разбера каква е била работата. Никой не е билъ заплашванъ да си подава оставката. Познавамъ селото Стамболово и знаемъ влиянието на г. Петрова, пъкъ и г. Бончевъ знае, че нѣма агента да накара току тѣй съветницитѣ да си подаватъ оставкитѣ. Сегашиятъ околийски началникъ тамъ знае, че нѣма такъвъ нравъ. Всичката работа се състои въ това, че този агентъ отишелъ да разследва тази кражба. Нѣма никой арестуванъ, нѣма никой изтезаванъ. Това е истината. И азъ се чудя, защо г. Бончевъ по такъвъ нищо и никакъвъ случай прави първото си питане въ Народното събрание.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Защото сте били приятели!

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Бончевъ! Вие казвате, че сега сѣ особено деликатни моментитѣ. Азъ зная, че сѣ особено деликатни и именно защото сѣ такива, казвамъ, че не трѣбва отъ всѣка сламка да правите стрела, за да компрометирате още отъ началото днешния режимъ, като насилнически, че искалъ съ насилие да кара общинскитѣ съветници да си подаватъ оставкитѣ. Ако е имало въ България два-три случая, кждето е упражнено насилие, отъ 800 случая, мога да кажа, че азъ съмъ гордъ, че въ сегашнитѣ времена, при тѣзи страсти, има само три такива случая. Но не съмъ оставялъ нито единъ такъвъ случай да не го порица и разследвамъ. Когато г. Тодоръ Кожухаровъ ми каза за случая въ Новоселци, сѣщия денъ изпратихъ окръжния управителъ да го разследва.

П. Стайновъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

Министъръ Н. Мушановъ: Менъ не ми трѣбватъ изнасилени оставки, г. Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

А. Николаевъ (з): Какъ не Ви е срамъ да приказвате Вие, г. Стайновъ! Изказахте половината отъ българската интелигенция и отгоре задавате въпросъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Въ днешно време, когато опозицията доби въ изборитѣ такова голѣмо мнозинство въ Парламента, при общински управления, избрани презъ миналия режимъ, г. г. народни представители, оставете партизанството настрана и кажете, какво мислите вие, че е положението на министра на вътрешнитѣ работи? Народътъ съ 615 хиляди гласа даде това мнозинство въ тая Камара при общински съвети, избрани въ миналия режимъ. Ако при този преходъ къмъ новата властъ тѣй се свърши работата съ общинскитѣ управления, благодарете, че тѣй става въ България.

Отъ мнозинството: Браво! (Ржкоплѣскания)

А. Пиронковъ (д. сг): Недейте поддържа тѣзи работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ ги поддържамъ, защото не ща вие да правите питання, за да компрометирате работата на едно министерство, което е било по-внимателно отъ всички други.

А. Пиронковъ (д. сг): Трѣбва да се пази единъ министъръ да прави такива декларации.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ ги правя, защото сѣ истински. Когато бѣхъ въ опозиция, колко пъти ми направихъ питання за такива дребни работи?

А. Буковъ (з): Трѣбваше да имъ кажете, както казваше Ляпчевъ, че съдебната властъ ще си каже думата.

А. Николаевъ (з): Тѣ изказахъ половината отъ българската интелигенция, а сега питатъ защо въ едно село е било упражнено насилие върху 5 души!

П. Стайновъ (д. сг): Четирма души общински съветници сѣ арестувани сега въ едно село.

Н. Стамболиевъ (з): Най-малко Вие имате право да говорите.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Стайновъ! Азъ смѣтамъ, че Вие, като бившъ министъръ, знаете много добре какъ трѣбва да се отнасяте къмъ министра на вътрешнитѣ работи.

Н. Стамболиевъ (з): (Казва нѣщо)

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни)

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ се чудя, защо Вие, г. Стайновъ, като народенъ представителъ, не дойдохте при мене вънъ да ми кажете, че сѣ арестувани четирма души, и ако азъ не взема мѣрки, тогава да дойдете тукъ да ме обвинявате.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ П. Стайновъ) Вие, като министъръ, сте окуражавали побойницитѣ. Бившиятъ министъръ на вътрешнитѣ работи г. Ляпчевъ отричаше побоя надъ борованския кметъ и оправдаваше полицията си.

Министъръ Н. Мушановъ: (Къмъ П. Стайновъ) Азъ Ви моля да ми съобщите кои сѣ тия четирма души, които сѣ арестувани, за да взема съответнитѣ мѣрки. (Възражението отъ лѣвицата)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Да се остави тази практика да се прекъсватъ министритѣ, било отъ лѣво, било отъ дѣсно.

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни) Азъ моля народното представителство да даде възможностъ на г. министра да говори.

А. Николаевъ (з): (Казва нѣщо)

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни) Г. Николаевъ! Срамота е, недейте прекъсва.

Министъръ Н. Мушановъ: При това относително спокойствие, при което ставатъ промѣнитѣ на общинскитѣ управления, азъ нѣмамъ интересъ да насилвамъ общинскитѣ съветници да си даватъ оставкитѣ и да поставямъ тричленки мимо съгласието на населението. Ако искате да знаете, има 150 общини, въ които вашитѣ общински съветници, въ съгласие съ съветницитѣ отъ управляющитѣ партии, сѣ избрали нови постоянни присѣстствия. Въ нѣкои пъкъ общини общинскитѣ съветници по свой починъ си даватъ оставкитѣ, за да се назначаватъ тричленни комисии. (Къмъ

сговориститѣ) Недейте поне се чуди вие на тази работа. Азъ ви питамъ: нима при това настрояние, изразено при изборитѣ, вие смѣтате, че тѣзи общински съвети, които стояха до сега, отговарятъ на настроението долу? И щастие е, че става този преходъ по такъвъ миренъ начинъ при българскитѣ партизански нрави. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Азъ съмъ по-старъ политикъ отъ васъ, за да мога да разбера какъ ставатъ тия работи и да се чуда и да се радвамъ същевременно, че здравиятъ смисълъ въ българския народъ надвива, че по единъ безболезненъ начинъ ставатъ смѣняванията на общинскитѣ управления. Това е важно и особено Вие, г. Стайновъ, професоръ по административното право и бившъ министъръ, трѣбваше върху него да помислите (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) и да не поддържате тукъ питането на г. Бончева.

Заклучавамъ. На основание докладитѣ, които ми сѣ правени отъ страна на окръжното управление и на непосредственитѣ мои наблюдения, азъ заявявамъ, че никакви насилия надъ общински съветници да си даватъ оставкитѣ не е имало, а най-малкото може да се твърди, че въ с. Стамболово общинскитѣ съветници сѣ заплашвани и че кметътъ Пенчевъ искалъ гаранция не за себе си, а за своитѣ деца.

Г. Бончевъ! Нима можете да твърдите, че въ с. Стамболово сѣ заплашвани децата на кмета съ убийство? Тѣзи времена минаха. Сега това не може да става. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Николаевъ (з): Минаха тѣзи времена, когато се горѣха въ Обществената безопасностъ живи хора.

Министъръ Н. Мушановъ: Но азъ си обяснявамъ, г. Бончевъ, защо правите това питане. Вие сте приятелъ на г. Петровъ, членъ на Търновската окръжна постоянна комисия. Вие сте искали да му услужите, да се отзовете на неговата молба да направите това питане. Такава е сжцината на работата. Азъ не искамъ да обобщавамъ въпроситѣ и да дразня повече, излизайки тукъ съ доказателства, които имамъ, за насилия при вашия режимъ.

Азъ моля г. Бончева, следъ като е изпълнилъ обещанието си, което е далъ на своя приятелъ, г. Петровъ, да смѣтне, че е направилъ грѣшка, дето повдига този въпросъ съ питане тукъ, въ Народното събрание. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Бончевъ, за да отговори доволенъ ли е отъ отговора на г. министъра.

Т. Бончевъ (д. сг): Г. министре! Азъ не съмъ доволенъ отъ отговора.

Отъ мнозинството: А-а-а! Има си хасъ да си доволенъ! (Глъчка)

П. Стоевъ (раб): Защо се карате, като всички сте терористи?

Министъръ Н. Мушановъ: (Къмъ работниците) То е право, че когато дойдете вие, нѣма кой да се кара. Тогава всичко ще е едно.

Т. Бончевъ (д. сг): Г. председателю! Азъ съжалявамъ, че Вие не можете да въдворите редъ въ Парламента.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Моля, тишина, г-да! Изкажете се, г. Бончевъ.

Т. Бончевъ (д. сг): Преди всичко, въ питането си азъ не казахъ всичко това, което трѣбваше да кажа, отъ уважение къмъ Васъ, г. Мушановъ — дълга да направя тая декларация. Второ, не ми е въ нрава сега да повтарямъ истинитѣ. Фактътъ си е фактъ и азъ ще докажа кждето трѣба, че тия трима хора сѣ били бити по кѣра. Съжалявамъ, че Вие, г. Мушановъ, съ авторитета си на министъръ и на единъ голѣмъ българинъ, прикрихте грѣшката на единъ вашъ администраторъ, който, за голѣмо съжаление, много момчешки пила въ Търновския окръгъ.

Оставямъ, прочее, на Парламента да направи своето заключение: кой е правъ и кой е кривъ. (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Въпросътъ е изчерпанъ.

Има думата народниятъ представителъ г. Христо Родевъ, за да развие питането си до г. министъръ-председателя.

Х. Родевъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вчера телеграфътъ ни донесе една страшна новина: отгатакъ северната ни граница единъ нашъ българинъ, Христо Стефановъ, бившъ сенаторъ, душата и съвѣстта на българското население тамъ, по поводъ организирането на българското малцинство, съгласно договора за миръ, е билъ звѣрски убитъ насрѣдъ улицата въ Добричъ, въ 7 ч. вечерта, и то отъ единъ органъ на публичната властъ въ Добруджа.

Известно ви е положението, въ което изпадна нашето добруджанско население следъ войната. Ромѣнското правителство и ромѣнската властъ правятъ всичко възможно за обезбългаряването на онази частъ отъ нашето отечество, която е била люлката на нашето възраждане. Може би за малко области на България ние бихме могли да се похвалимъ, че населението е било всѣкога тъй искрено, тъй компактно и тъй тѣсно свързано по чувства, култура, духовенъ и политически животъ, както и по интереси съ майката-отечество. Ромѣнското правителство очевидно преследва една целъ — обезбългаряване на тая частъ отъ нашето отечество. Специалнитѣ закони, които то създаде, за отнемане една трета частъ отъ недвижимитѣ имоти на българското население, секвестриране имотитѣ на българскитѣ подданици, колонизирането на тази страна съ цинцари, докарани отъ четиритѣхъ краища на Балканския полуостровъ, които сѣ едно полудиво, варварско, кървожадно племе, което въ пролѣтата кръвъ на своя съседъ вижда известно удоволствие — всичко това е една скръбна, но една отвратителна политика на нашитѣ съседи.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Много далечъ отивате!

Министъръ Н. Мушановъ: Оставете тоя тонъ.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Азъ не ангажирамъ българското правителство. Българското правителство има своитѣ разбирания и своя политика. Но позволете на менъ, единъ обикновенъ гражданинъ, да не мога да скрия моето възмущение и да изразя възмутената съвѣст на цѣлия български народъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Вие и не можете да ангажирате правителството.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ не мога да го ангажирамъ, но като български народенъ представителъ и като бившъ жителъ на Добруджа, азъ не мога да не изкажа своето възмущение срещу една систематическа политика на обезбългаряване, която нашитѣ северни съседи следватъ тамъ. Като български народенъ представителъ и като българинъ, азъ не мога да не изкажа своето възмущение отъ една такава насилническа политика, която нашитѣ северни съседи систематически следватъ тамъ.

Известни сѣ убийствата, които ромѣнитѣ извършиха въ Казмиръ, въ Кочина, въ Бабука, въ Старо-село, въ Гьоре, въ Богданово и т. н. и т. н. Нѣма градъ, нѣма село, кждето да не е пролѣта кръвта на нашитѣ сънародници, вината на които е само тази, че сѣ българи. За 6 септември бѣше свиканъ конгресъ на българското малцинство, за да се обособи то като народностно малцинство, съгласно мирнитѣ международни договори. И тъкмо въ навечерието на този конгресъ единъ органъ на полицейската властъ, подъ предлогъ, че нѣкога билъ убитъ нѣкакъвъ си ромѣнски фелдфебелъ, издебва единъ отъ духовнитѣ водители на българитѣ въ Добруджа, единъ човѣкъ, който въ нищо не е виновенъ, единъ човѣкъ, върху съвѣстта на когото не гетне никакъвъ грѣхъ, и го пронизва съ 6 куршуми.

Азъ питамъ: първо, известно ли е на г. министъра на външнитѣ работи и на изповѣданията, че на 2 септември т. г. е убитъ въ гр. Добричъ, Христо Стефановъ, виденъ добруджанецъ и бившъ сенаторъ, и какво възнамѣрява въ връзка съ това правителството да предприеме предъ ромѣнското, като има предъ видъ, че убиецътъ му Патони, цинцаринъ по произхождение, е на полицейска служба въ сжщия градъ; второ, българското правителство отправило ли е протестъ предъ ромѣнското за масовитѣ убийства, извършени надъ невинни наши сънародници, вината на които е само тази, че сѣ българи, и не мисли ли да направи егергични постѣпки за гарантиране живота, имота, честта и правата на добруджанскитѣ българи; трето, не мисли ли правителството, че е неговъ повелителенъ дългъ да заинтересува международнитѣ институти и фактори съ безправното положение и изключителния режимъ въ Добруджа, основавайки се на международното право и мирнитѣ договори?

Г. г. народни представители! Може би замѣстникътъ на г. министъръ-председателя ще ми отговори, че се касае за убийство, извършено въ чужда територия и на чуждъ

подданик; но азъ мисля, че въпрѣки това, мирнитѣ договори, съ които ние сме свързани, които отнеха части отъ нашето отечество, които ни поставиха въ положение на безправенъ народъ, все пакъ ни даватъ поне това минимално право да се интересуваме за съдбата на нашитѣ сънародници, които останаха въ съседнитѣ ни държави. Азъ мисля, че нашъ повелителенъ дългъ е да се интересуваме за тѣхъ и поне въ границитѣ на международнитѣ договори да искаме да имъ се осигурятъ онѣзи минимални права, които тѣзи международни договори гарантиратъ. Азъ не мисля, че нашето правителство има правото да се мѣси въ вътрешнитѣ работи на нашитѣ съседи, но азъ мисля, че никое българско правителство нѣма право да си затвори очитѣ тогава, когато вижда, че Добруджа е обърната на касапница, когато всѣки камѣкъ тамъ е братски гробъ, когато тамъ нѣма стѣпка, не напоена съ кръвта на наши българи, убити по най-звѣрски и престѣпенъ начинъ, и то отъ органи на държавната властъ или отъ подставени лица, докарани тамъ именно за това, за да избиватъ нашитѣ събратя, да ги разгонватъ, да имъ отнематъ имотитѣ и да заселватъ свои колонисти и по този начинъ да се постави една изкуствена бариера, единъ тампонъ между България и Ромъния. Азъ мисля, че не този тампонъ е гаранция за добритѣ отношения между дветѣ страни. Защото, ако има нѣкой, който най-много би желалъ да поддържа добритѣ връзки между дветѣ страни, това е преди всичко българскиятъ народъ. Ние имаме интересъ да поддържаеме тѣзи връзки, защото тамъ живѣятъ повече отъ половинъ милионъ българи. Нашитѣ църкви сѣ затворени, нашитѣ училища сѣ обърнати на конюшни. Тамъ се води една политика на пълно обезправяне на нашитѣ сънародници. На искрено протѣганатата рѣка за миръ и разбирателство ромънитѣ ни отговарятъ съ куршуми и убийства. Ето защо азъ си позволявамъ да вдигна отъ тази трибуна моя гласъ на протестъ, протестъ срещу това безправие, срещу тѣзи жестокости и убийства, и да апелирамъ както къмъ българското обществено мнение, така и предъ общественото мнение на културна и човѣколюбива Европа, която има повелителния дългъ да се застъпи за онѣзи, които сѣ изпратени като на касапница. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Питането на уважаемия провадийски народенъ представител, отправено до мене, е по предметъ, който собствено не засѣга вътрешната политика на българското правителство; то не дири отговорностъ на нѣкой членъ на кабинета.

Действително, вестницитѣ донесоха тѣжната новина, че Христо Стефановъ, нашъ сънародникъ, обаче ромънски подданикъ, е убитъ по единъ жестокъ начинъ оная вечеръ въ добричкитѣ улици. Убийството е извършено отъ куцовлаха, и, по съобщенията, дава му се политически характеръ, а не характеръ на нѣкаква лична мѣстъ. По елементарнитѣ международни отношения, никоя държава не може да вмѣшателствува въ вътрешнитѣ работи на друга държава. Ето защо, ако има нѣкакви си отговорности за туй убийство, то ще има такива безспорно въ оная страна, където Стефановъ е живѣлъ и на която страна той е билъ подданикъ. Обаче той е нашъ сънародникъ и това негово убийство наскърбява чувството на българина, засѣга българската народна душа. Въ това отношение азъ смѣтамъ, че избликътъ на чувства, които прояви тукъ уважаемиятъ г. питащъ, сѣ чувства на единъ българинъ, който чувствува едно жестоко убийство на неговъ сънародникъ въ съседната намъ държава. Не само туй. Азъ дълбоко вѣрвамъ, че за Стефановъ, който бѣше добъръ патриотъ на своята държава, единъ вѣренъ подданикъ на тая държава, избранъ за сенаторъ въ сената на Ромъния, и тамъ общественото мнение, както и политическитѣ срѣди, ще сѣ сѣщо наскърбени, че единъ такъвъ почтенъ и високо издигнатъ ромънски подданикъ е намѣрилъ тъй жестоко смъртъта си, и то по политически причини, въ улицитѣ на гр. Добричъ. Азъ се надѣвамъ, че чувството на правдивостъ и на законностъ, което се таи въ дълбокитѣ недра на народитѣ — билъ той ромънски или български — ще бѣде еднакво, не може да бѣде друго. Азъ се надѣвамъ, че това убийство на една личностъ съ минало, съ значение — било то за насъ, като добъръ българинъ, било то за Ромъния, като добъръ подданикъ или тѣхенъ висшъ представителъ въ сената — ще трогне както българската, тъй и ромънската душа. Азъ се надѣвамъ, че тамъ властитѣ ще взематъ всичкитѣ за-

конни мѣрки, които ще могатъ да дадатъ удовлетворение на тази съвѣстъ, която се бунтува.

Г-да! Това мога да кажа азъ по трагичната смъртъта на единъ нашъ сънародникъ, обаче подданикъ — и вѣренъ подданикъ — на една чужда държава, падналъ на улицата въ Добричъ.

Какво мисли да направи българското правителство? Българско правителство мисли да направи туй, което може да направи: въ Парламента, съ моитѣ думи, да изкаже съжаление за смъртъта на Стефанова и да се надѣва, че за добритѣ отношения между двата съседни народа, които искатъ приятелски и братски да живѣятъ, такива сѣни и убийства не трѣбва да се случватъ . . .

А. Бояджевъ (раб): И да не развалятъ отношенията между тѣхъ, защото предстои война съ Съветска Русия.

Министъръ Н. Мушановъ: . . . за да не развалятъ отношенията между тѣхъ. Защото отношения приятелски между съседни народи сѣ нуждни и трѣбва да се стремимъ всички да ги имаме. И нещастieto е, че такива именно случаи, такива убийства съ политическа подкладка сѣ въ състояние тъкмо да влошаватъ, бихъ казалъ, добритѣ чувства на народитѣ единъ спрямо другъ. А ние дължимъ да култивираме чувства на приятелство и почитъ на два съседни народа.

Азъ изказвамъ туй съжаление, което мисля, че сѣ изказали преди менъ властитѣ на оная държава, на която покойниятъ бѣше подданикъ.

По другия въпросъ, г. г. народни представители, азъ мога да кажа не пресилено, че въпрѣки всички неправди все таки на българското малцинство въ съседната намъ държава сѣ признати доста правдини.

За нещастieto, тѣзи взаимни отношения често пѣти се помрачаватъ отъ невѣрни политически съобщения, които сѣ една беда. Азъ имахъ оная денъ една нота отъ ромънското правителство, съ която даватъ да се разбере, че отъ 12 май досега е имало 10 нападения на добруджанската граница — нѣщо, което, провѣрено отъ насъ, се установи, че не е вѣрно, и съобщихме, че не е вѣрно. Никакви нападения отъ наша страна не е имало на тая граница. Тамъ е тихо и спокойно. Обаче правителството на нашата съседка смѣтна за необходимо да се проучи тази работа. Отъ сведенията, които азъ имамъ отъ окръжнитѣ управители, се вижда, че такива нападения не сѣ ставали. Но както виждате, такива случаи, нѣкога донесени злонамѣрено отъ нѣкого, отъ едната или другата страна, иматъ тенденция да развалятъ отношенията между двата народа. Азъ смѣтамъ, г-да, че, напротивъ, отношенията ни съ Ромъния трѣбва да бѣдатъ по-други. Знаете какво е придобито, напр., по въпроса за училищата ни тамъ. Тамъ имаме гимназии и българското население, макаръ и малцинство, може да се учи. Наистина, има да се желае нѣщо, но мене ми се чини, че съ приятелски и добросъседски отношения то ще може да се постигне по-лесно.

Има договори, които уреждатъ отношенията на народитѣ. И менъ ми се чини, че самитѣ народи по съвѣстъ и отъ добре разбранитѣ си интереси ще върватъ въ пѣтя на спогаждането, споразумението, на мирното разбирателство, а не да ставатъ случаи, които могатъ да развалятъ добритѣ отношения.

Завършвамъ. Покойниятъ Стефановъ е нашъ добъръ сънародникъ, добъръ българинъ и вѣренъ подданикъ на ромънската държава, заемащъ най-високъ общественъ постъ — членъ на сената на ромънската държава.

Азъ смѣтамъ, че чувствата, които изказа тукъ г. питащъ относно трагичната смъртъта на Стефанова, сѣ чувства на добъръ българинъ. Нѣма освенъ да съжаляваме за станалото. Нека се надѣваме, че подобни случаи нѣма да се повтарятъ въ интереса на добритѣ отношения на двата народа и нека вѣрваме, че съседната държава ще вземе всички мѣрки, за да бѣде виновникътъ на това грозно убийство строго наказанъ (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството и отъ сговориститѣ)

Х. Трайковъ (раб): Само балканската федерация на работническитѣ и селски републики ще тури край на убийствата! (Тропане по банкитѣ отъ мнозинството) Защото вие казвате . . .

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Силно звѣни) Правя Ви бележка, г. Трайковъ.

Х. Трайковъ (раб): Войницитѣ въ казармата . . . (Силно тропане по банкитѣ отъ мнозинството) . . . на ромънската диктатура.

Председателстващ Н. Захариев: (Силно звъни) Има думата г. запитвачът, за да каже доволен ли отговора на г. министра.

Х. Родев (нац. л.): Доволен съм.

Председателстващ Н. Захариев: Г-да! Бюрото има да ви направи следното съобщение.

Въ комисията по Ефорията братя Евлоги и Христо Георгиеви от Карлово досега сж влизали г. Ранко Маджаровъ и г. Стефанъ Тасевъ.

Бюрото предлага да бъдат замѣнени съ народнитѣ представители г. Димитъръ Дрънски и г. Георги Енчевъ.

Които сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Преминуваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — първо чете законопроекта за разрешаване на Пернишката градска община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Т. Мечкарски (з): (Прочина законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 1)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народниятъ представител г. Стаматъ Ивановъ.

С. Ивановъ (раб): Г. г. народни представители! Както виждате, Пернишката община иска да сключи заемъ отъ Пернишката популярна банка отъ 2 милиона лева за постройка на хали. Г. г. народни представители! Преди четвъртъ часъ се отговаряше на едно питане за упражнено насилие надъ общински съветници. Това е система не отъ днесъ, не отъ вчера.

Министъръ Н. Мушановъ: Това по законопроекта ли е?

С. Ивановъ (раб): Точно по законопроекта. — Защо Пернишката община иска да сключи заемъ? Действително, въ нашата страна общинскитѣ съвети сж автономни само доколко, доколкото иматъ за целъ да събиратъ данъци... (Възражения отъ мнозинството)

А. Буковъ (з): Нѣма да ни четешъ лекции. По заема ще говоришъ. Тая работа ни е известна.

С. Ивановъ (раб): ... да бъдатъ една маша въ рѣцетѣ на централното управление. Благодарение на тия рамки, въ които сж поставени общинскитѣ съвети, тѣ действително не могатъ да направятъ нищо полезно, нищо необходимо за дадена община. Не е само случаятъ съ Пернишката община, която иска да ѝ се разреши да сключи заемъ, за да си построи хали. Тази необходимостъ се чувствува и отъ много други градове. Но специално Пернишкиятъ общински съветъ, изглежда, че е задоволилъ всички други нужди на гр. Перникъ и е дошла работата до тамъ, че сега да се строятъ хали! Това е една политика, която се предприе особено отъ Сговора съ целъ да се вършатъ гешефти, да се прави спекула, т. е., „да се разбере нѣщо отъ 9 юний“, па и отъ 21 юний. (Оживление всрѣдъ мнозинството) Въмѣсто Пернишкиятъ общински съветъ да се замисли за постройка на водопроводъ, за постройка на канализация, за жилищата на работницитѣ, които работятъ тамъ и донасятъ съ милиони блага на господстващата ваша държава, прибягва... (Тропане по банцитѣ отъ мнозинството)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Ваша не е ли тая държава?

С. Пасовъ (з): Какво правишъ въ тая държава?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: (Къмъ С. Ивановъ) Коя е тая държава?

С. Ивановъ (раб): Ваша.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни)

Министъръ Н. Мушановъ: А вие що щете тукъ, въ тая държава, като не е ваша? Идете си въ вашата държава. Струва ми се, че съ тоя езикъ ще идете въ вашата държава. (Глъчка)

С. Ивановъ (раб): Ние сме противъ тоя заемъ. Ние не сме противъ задоволяване нуждитѣ на общината, не сме противъ халитѣ. Напротивъ, ние искаме да създадемъ институти съ необходимитѣ сръдства, които трѣбва да се дадатъ на общинитѣ. Но ние казваме, че не по пътя на

заемитѣ може една община да направи необходимо нуждното. Защото заемътъ ще бѣде една тежестъ за утрешнитѣ граждани, за утрешнитѣ работници и селяни. И затова ние сме противъ заема. Обаче ние сме да се обложатъ господстващитѣ, имеющитѣ пернишки капиталисти и фабриканти, за да може действително да се подпомогнатъ работницитѣ.

Нѣкой отъ мнозинството: Въ вашата държава предложете това!

С. Ивановъ (раб): Но днесъ това е невъзможно, понеже въ Пернишкия общински съветъ сега още управлява буржоазията. И ние казваме, че може да се обложатъ капиталиститѣ само тогава, когато въ общинския съветъ влѣзатъ въ болшинство работнически представители. (Възражения отъ мнозинството) Но понеже тая възможностъ е изключена, буржоазията никога нѣма да се обложи сама; още повече, че общинскитѣ закони, привидно автономни, не допускатъ да се облагатъ капиталиститѣ, т. е. вѣг, които сте създали тия закони, се охраняватъ, за да не се посѣга на вашата кесия, на вашитѣ богатства. (Възражения отъ мнозинството) И затуй ние казваме: щомъ туй е невъзможно при буржоазния общински съветъ въ гр. Перникъ, то да бѣде отпуснатъ безвъзмезденъ кредитъ въобще за построяване жилища, за работнически приюти и за създаване социални предприятия, необходимо нуждни за работническия Перникъ. (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Агитационна речъ въ деветото заседание на Народното събрание!

Председателстващ Н. Захариев: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Всѣки день членоветѣ на крайната лѣвица...

Министъръ Д. Гичевъ: Заявяватъ, че сж чужди подданици.

Министъръ Н. Мушановъ: ... даватъ доказателства, че не сж дошли тукъ, за да помагатъ на държавата, нито да направятъ нѣщо за въ полза на ония, които сж ги избрали.

Нѣкой отъ мнозинството: Тѣ отричатъ тая държава.

Министъръ Н. Мушановъ: Тѣ сж дошли тукъ по заповѣдъ на III Интернационалъ и на Москва да приказватъ само невъзможни работи (Възражения отъ работницитѣ), за да станатъ смѣшни предъ всички тия, които сж българи и милѣятъ за българщината.

А. Бояджиевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля, г. Бояджиевъ.

Д. Дрънски (д): Вѣрно ли е, че г-жа Колонтай носи брилянти на краката си? (Възражения отъ работницитѣ)

Министъръ Н. Мушановъ: Ако е дума за буржоазията, менъ ми се струва, че е рано още да се приказва, защото още не сж публикували единъ известенъ портретъ, за да се види какъвъ е, напр., тоалетътъ на единъ тукашенъ народенъ представител, който дойде отъ чужбина. (Възражения отъ работницитѣ) Мене ми се струва, че портретътъ му още не е печатанъ, за да видите какъво бѣло и какви парфюми, напр., съдържа куфарътъ на единъ народенъ представител отъ тая страна. (Сочи работницитѣ. Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работницитѣ) Но и него ще видите.

А. Бояджиевъ (раб): Приемате ли да сравнимъ Вашитѣ вещи съ моитѣ?

Съгласни ли сте да отидемъ да ги сравнимъ?

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Мила „Перникъ“, респективно гр. Перникъ, има нужда отъ хали. Перникъ отъ едно просто селище преди години стана вече градъ и, както всѣки градъ, има своитѣ културни и стопански нужди. Ако Перникъ иска да направи хали, то не е отъ удоволствие да харчи пари, но за да може да подпомогне хигиената на града. Съ постройката на хали ще може да се даватъ добри, здрави и чисти продукти на населението, а тамъ то е работническо.

А. Бояджиев (раб): Само че то не яде месо. То яде само хлѣбъ. По два дни въ седмицата работятъ и не имъ плащатъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ искамъ да ви кажа, докѣде отивате съ вашата демагогия. Колчемъ пѣти държавата се стреми да повдигне културно и материално гражданетъ, за да създаде по-сносенъ животъ на живущитъ въ тѣхъ, вие се опълчвате. Вие се опълчвате и сега, тѣмко за Перникъ, гдето живѣятъ хиляди работници.

Нѣкой отъ мнозинството: Не сѣ комунизирани, затова сѣ противъ!

Министъръ Н. Мушановъ: Вие сте противъ това, държавата, по-право общината, да създаде благоприятни условия за живота и здравето на населението и да набавя здрави продукти на населението, което живѣе тамъ. Искамъ да ви покажа до какво противоречие идватъ. Вие не защитавате истинскитъ интереси на работническото и затуй моля г. г. народнитъ представители да гласуватъ за законопроекта. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Бояджиев (раб): Тамъ работниците нѣматъ жилища, а вие искате да строите хали! Въ халитъ ще се продава месо, което ще купуватъ чорбаджиитъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Вие не сте видѣли жилищата на работниците тамъ.

С. Мошановъ (д. сг): За 3 години 70 милиона лева се дадоха само за жилища.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Лазаръ Станевъ.

Л. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Насъ тукъ ни обвиняватъ, че сме противъ едно мѣроприятие, което щѣло да бѣде отъ полза за работниците дава мина „Перникъ“.

Нѣкой отъ мнозинството: Министърътъ говори. Дебатитъ сѣ приключени.

Л. Станевъ (раб): Нека да видимъ какви сѣ жилищата на работниците въ мина „Перникъ“. Азъ ще си послужа съ думитъ на г. министра на търговията, който, като отишѣтъ да приеме мина „Перникъ“, когато се приближилъ до жилищата на работниците, казалъ: „Оставете ме, не искамъ да влизамъ вътре, защото тукъ и свине не могатъ да живѣятъ!“ (Ржкоплѣскания отъ работниците)

В. Коевски (нац. л): Лъжете, господине!

Министъръ Н. Мушановъ: Това имъ е занаята — да лъжатъ.

Л. Станевъ (раб): Азъ ви моля да отидете въ Перникъ да видите не само жилищата на работниците, но да видите кѣде се лѣкуватъ работниците и каква гавра се върши съ тѣхното здраве. На работниците не се дава свѣтлина — когато работятъ, на трима души се дава една лампа, това се прави за икономия, за да се тропатъ милиони печалби.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Говорете по законопроекта. Защо говорите за мина „Перникъ“, когато това нѣма връзка съ законопроекта.

Л. Станевъ (раб): Въ връзка е. Казва се, че демагогствуваме. Не ние, а други демагогствуватъ. Ето защо ние сме противъ този законопроектъ. По-напредъ трѣбва да се направятъ жилища за работниците, по-напредъ трѣбва да се увеличатъ заплатитъ на работниците, за да могатъ да се хранятъ, че тогава да се построятъ хали.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Въпросътъ е изчерпанъ. Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Които приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване на Пернишката градска община да сключи заемъ, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Н. Мушановъ: Предлагамъ по спешностъ законопроекта да се приеме и на второ четене.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министра на вътрешнитъ работи, за-

конопроектътъ по спешностъ да се приеме и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Т. Мечкарски (з): (Чете)

„ЗАКОНЪ

за разрешаване на Пернишката градска община да сключи заемъ.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема

Секретаръ Т. Мечкарски (з): (Чете)

„Чл. 1. Разрешава се на Пернишката градска община да сключи заемъ отъ Пернишката популярна банка, въ размѣръ на 2.000.000 л., като уреждането ще става съ равни шестмесечни анюитетни вноски, платими на 30 юний и 31 декемврий всѣка година, при следнитъ условия:

- а) срокъ за изплащане лихвитъ и погашенията 5 години;
- б) годишна лихва 11%.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ искамъ да обърна вниманието на г. министра на вътрешнитъ работи, че въ чл. 1, буква „а“, е казано, че срокътъ за изплащане лихвитъ и погашенията е 5 години, а въ буква „б“ — че годишната лихва е 11%. Тѣй като Българската земеделска банка намали лихвата на 8%, налага се необходимостта да се намалатъ и другитъ лихви. Понеже това е единъ общественъ заемъ, ако се постанови въ закона, че презъ 5-годишния срокъ на заема лихвата ще бѣде 11%, това ще бѣде една тежестъ за общината, защото лихвата навънъ е 8%.

Ц. Стоянчевъ (з): Това е по договоръ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Зная, че е по договоръ. Ако лихвата навънъ е 8%, защо общината въ продължение на 3 или на 4 години ще плаща по 11%?

Повдигамъ този въпросъ, за да се даде възможностъ да се конвертира или по другъ начинъ да се изравни лихвата съ пазарната или съ лихвата на официалнитъ кредитни учреждения.

Въ този смисълъ азъ искамъ само да обърна вниманието на г. министра на вътрешнитъ работи. Не предлагамъ никаква промѣна да се направи, защото, право се забеляза, че това е по договоръ и не може да се измѣни.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Съ 8% лихва никѣде не може да се взематъ пари. Лихвата е 11%. Дай, Боже, да се намали. Менъ ми се струва, че винаги по законодателенъ редъ може да се коригира лихвата по заема на Пернишката община.

Р. Василевъ (д. сг): Българската централна кооперативна банка днесъ дава пари на популярнитъ банки съ 10% лихва, Следователно не може да става и дума за намаляване на лихвата.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля да се гласува чл. 1 така, както се прочете.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1 тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Т. Мечкарски (з): (Чете)

„Чл. 2. За обезпечение плащането на ежегоднитъ погашения и лихви на заема, Пернишката градска община ще осигури съ залагането на приходитъ отъ общинския доходъ: „по 2 лева на тонъ камени въглища“, който общината получава отъ мина „Перникъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Т. Мечкарски (з): (Чете)

„Чл. 3. Срѣдствата отъ заема ще се употребятъ изключително за постройка общински хали.“

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 3, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Т. Мечкарски (з): (Чете)

„Чл. 4. Сумата отъ заема ще се впише въ бюджета на общината на приходъ и разходъ.“

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Въ следващото заседание законопроектътъ ще бѣде поставенъ за разглеждане на трето четене.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за ревизиране договоритъ за наеми на обществени земи за стопанската 1930/1931 г.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь Т. Мечкарски (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, №2)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Внесениятъ отъ уважаемия г. министъръ на земледѣлието законопроектъ за ревизиране договоритъ за наемъ на обществени земи за 1930/1931 г. е навремененъ, дошелъ е да отговори на една нужда, призната отъ миналия Парламентъ въ заседанията му презъ 1930/1931 г. Следъ обезценяването на продуктитъ на земледѣлското производство, особено на зърненитъ храни, понеже наемитъ за ниви, за земи бѣха уговорени презъ 1928/1929 г. отъ земледѣлци—стопани при една по-друга конюнктура, при едни цени на тѣхнитъ продукти 2—3 пѣти по-високи отъ ценитъ презъ миналата и презъ тая година, очевидно трѣбваше да се направи нѣщо, за да се спасятъ тия стопани, които отъ производството си едва изкарватъ, за да платятъ наема си. На частнитъ договори за наемъ по-малко би могло да се спремъ. Странитъ по такива договори иматъ право, по силата на закона за задълженията и договоритъ, ако се не лъжа, по чл. 375 да искатъ отъ сѣдилищата по известенъ редъ ревизия на договоритъ. Но навремето законодателтъ намѣри, че е необходима една интервенция отъ негова страна и по отношение на общественитъ земи, чиито наеми може съ законопроектъ да се редуциратъ, да се намаляватъ или да се увеличаватъ, и той направи това.

Настоящиятъ законопроектъ ще трѣбва, безспорно, по начало да бѣде приетъ отъ всички. Считаамъ за нужно, обаче, да направя нѣкои бележки по него, които се налагатъ и които ще моля да се иматъ предъ видъ отъ комисията и отъ уважаемия г. министъръ на земледѣлието.

Понеже има вече отъ миналата година законъ за ревизиране договоритъ за наемъ на обществени земи, правилното е — и това ще трѣбва да се направи за приемственостъ въ законодателството — новитъ законодателни мѣрки да се считатъ като допълнение на тѣзи, които сѣ взети миналата година. Вѣрно е, че въ заглавието на закона отъ миналата години има една непрактичност, понеже е казано: „Законъ за ревизиране договоритъ за наемъ на фондови земи за стопанската 1929/1930 г.“, но понеже този законъ се измѣни и допълни еднѣжъ, може да се допълни и сега. Този приемственостъ въ законодателството е нужна, за да не ставатъ опущения, каквито ще ви напомня сега и за които станаха дълги и широки пререкания въ миналата Камара.

По заглавието на закона и по чл. 1, п. п. 1 и 2, кждето се говори за фондови обществени земи, появи се едно тълкувание отъ Върховната смѣтна палата въ смисълъ, че въ фондовитъ обществени земи не спадатъ общественитъ земи, които не сѣ фондови, каквито сѣ тия на общинитъ, като частни стопани, на окръжията, на държавата, на училищнитъ и църковнитъ настоятелства и др., а само тия обществени земи, които принадлежатъ на фондове — училищни фондове, скотовѣдни фондове и др. Поради това, наложи се въ сѣщата сесия на миналата Камара съ законопроектъ да се корегира първиятъ законъ, и той се корегира съ закона, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, бр. 34 отъ 15 май 1931 г. Въ този вторъ законъ изрично се казва, че подъ фондови земи се разбиратъ всички обществени земи, каквито сѣ земитъ на общинитъ, на окръжията — всички земи, които не принадлежатъ на частни лица. По този начинъ и тѣзи земи бидоха обгърнати, подпаднаха подъ регламентацията на закона.

Въ сега предложения ни законопроектъ се измѣни и процентътъ на намаляването на наемитъ за земитъ, засѣвани съ зърнени храни, а така сѣщо е направено едно разширение, като се допуска известно процентно намаляване на наемитъ за всички други земледѣлски култури.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че днесъ ценитъ на всички култури, които се произвеждатъ въ нашата земя, не сѣ такива, каквито бѣха миналата година, че и по отношение на фуражнитъ, на индустриалнитъ и други растения днесъ има такова обезценяване, каквото имаме миналата година за зърненитъ храни, и, следователно, се налага една промѣна и въ туй отношение. Но понеже фондоветъ иматъ голѣмо значение въ стопанско и просвѣтно отношение, тѣй като голѣма частъ отъ тѣхъ издържатъ училищата въ България — не говоря за скотовѣднитъ фондове, които сѣ по-малко — отъ които фондове, отъ наемитъ на покрити и непокрити имоти, училищнитъ настоятелства прибиратъ годишно около 200.000.000 л., желателно е, като се законодателствува и сега, пакъ стриктно да бѣдатъ определени културитъ, защото все има нѣкои отъ тѣхъ, които не сѣ тѣй обезценени и защото това не би било справедливо, отъ друга страна, чувствително ще се засегнатъ интереситъ на учебното дѣло. Азъ ще ви напомня, напр., за културата на цвеклото. Ще се съгласите, че разликата въ ценитъ, които сѣ договорни, не е тѣй голѣма: миналата година бѣше 700 л. тонътъ цвекло, тази година 600 л. — 100 л. разлика. Ако стопанитъ, които сѣ наели фондови земи и сѣ ги засѣли съ цвекло — единъ продуктъ, отъ който тѣ не сѣ загубили, понеже не е обезцененъ като зърненитъ храни — бѣдатъ облекчени отъ наема, мене ми се струва, че ще отидемъ твърде далечъ. Ще бѣдатъ чувствително засегнати и скотовѣднитъ фондове, които сѣ опразнени, които нѣматъ срѣдства. А нуждитъ имъ сѣ много голѣми. Затова ще моля, когато законопроектъ отиде въ комисията, по-подробно да се спремъ на него и да поискаме да се коригира, като се изключатъ нѣкои култури.

Ще направя и друга една бележка. Въ текста на чл. 1 на законопроекта е поставена датата 1 септемврий 1929 г. Не зная защо уважаемиятъ г. министъръ е поставилъ тая дата, но мене ми се струва, че това е неправилно. Може наемитъ договори да бѣдатъ съставени и по-късно, обаче засѣгащи реколтитъ на 1929/1930 г. и 1930/1931 г. Касае се за намаляване наемитъ за реколтната 1931 г. Сигурно такива наемни договори може да сѣ сключени и миналата година, когато обезценяването на фуражнитъ растения не бѣше тѣй голѣмо. Защо ще поставяме срокъ 1 септемврий 1929 г.? Нека бждемъ справедливи, нека разширимъ този срокъ до датата, която комисията ще намѣри за най-справедлива.

Тѣзи бележки счетохъ за необходимо да направя по законопроекта, който не е тѣй спешенъ и може да отиде въ комисията, дѣто да се разгледа по-подробно и да се изключатъ нѣкои култури. Азъ говорихъ само за една, а можемъ да изключимъ и други. Следъ като се направятъ поправкитъ, за които говорихъ, и законопроектъ добие една по-свършена форма, тогава, както казахъ, можемъ да го приемемъ. Азъ представлявамъ групата, която миналата година възприе туй законодателство, затова сега заявявамъ, че подобно законодателство ще бѣде подкрепено отъ нея и моята група ще гласува за този законопроектъ.

Ще направя и още една бележка. Въ пунктъ 2 се говори за намаляване наема на общинскитъ мери, отдавани подъ наемъ за разработване по чл. 17 отъ закона за разработване на меритъ. Нека се има предъ видъ въ комисията и това обстоятелство, че тѣзи мери сѣ раздадени още презъ 1913/1914 г., когато у насъ левтъ не бѣше обезцененъ, и тогава сѣ давани подъ наемъ по 10—15—20 л. декара, и ако се направи намаляване 50—60%, значи, свършено да се намали наемътъ. Та, когато ще се прави намаляване на наемитъ за тия мери, да се иматъ предъ видъ наемитъ отъ 1925, 1926, 1927 години, когато се даваха подъ наемъ сѣшитѣ мери при по-голѣми наеми, защото иначе ще отидемъ до абсурди — при 60% намаляване да се получи 4 л. наемъ. И тая корекция трѣбва да се направи. Има разработени мери съ хиляди декари и, ако направимъ такова намаляване, ще се засегнатъ чувствително училищнитъ настоятелства и общинитъ, които събиратъ наемитъ, като 20% отъ тия наеми отиватъ въ скотовѣднитъ фондове.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Наистина съ този законопроектъ трѣбваше да се побърза, и както виждаме, г. министърътъ на земледѣлието го внася още въ първитъ дни на тази сесия, когато почваме се-

риозна работа. Внасянето му е наложено от нуждата, защото наемателитъ всеки част чакатъ да имъ се направи по законодателенъ редъ едно облекчение. Полититъ имъ, които сж най-вече съ срокъ 1 септемврий, сж вече протестирани преди нѣколко дена. Така че този законопроектъ е много навремененъ и затова следъ нѣколко дена той ще трѣбва да влѣзе въ сила.

Макаръ че се претендира за приемственостъ, азъ смѣтамъ, че е добре озаглавенъ законопроектътъ. Наложително е да се измѣни заглавието на действующия законъ, защото и до днесъ още много настоятелства не могатъ да оформятъ намаленията на наемитъ, тъй като тия намаления не се признаватъ отъ смѣтнитъ палати. Причината за това е, че заглавието на действующия законъ е „законъ за ревизиране договоритъ за наемъ на фондови земи“.

Р. Василевъ (д. сг): Законътъ се измѣни.

А. Капитановъ (з): Знамъ, че се измѣни съ закона отъ 15 май 1931 г., обнародванъ въ брой 34 на „Държавенъ вестникъ“, но и до днесъ има маса всякакви спорове предъ окръжнитъ смѣтни палати и Върховната смѣтна палата. Объркаха се тия два закона и не могатъ наемодателитъ, училищни настоятелства и скотовѣднитъ комисии, да оправдаятъ намаленията на наемитъ на фондовитъ земи. Та азъ смѣтамъ, че много правилно е заглавието на законопроекта — законъ за ревизиране договоритъ за наемъ на общественни земи за стопанската 1930/1931 г. Това заглавие ще трѣбва да си остане; нѣма нужда да се измѣни и да се казва, че е допълнение на другъ законъ.

Колкото се отнася до това, коя дата да бѣде поставена, до която сключенитъ договори за наемъ да бѣдатъ ревизирани, г. министърътъ сигурно е ималъ известни съображения да постави датата 1 септемврий 1929 г., но тя може да бѣде измѣнена.

Така, както е редактирана първата алинея на чл. 1, че се намаляватъ наемитъ на наетитъ земи, засѣти съ зърнени храни — съ 60%, а за земи, засѣти съ всички други култури — съ 40%, азъ смѣтамъ, че е много правилно. Така се обхващатъ всички култури. Както бѣше въ закона, приетъ миналата година, допълненъ съ закона отъ 15 май т. г., даваше се мѣсто за тълкувание. Най-правилното е да се отнася законътъ за земи, засѣти съ всички култури, и за това първа алинея на чл. 1 трѣбва да бѣде приета, тъй както е въ законопроекта.

Въ точка 1 на чл. 1 е казано: „Наемитъ на земи, принадлежащи на общественни фондове: училищни, общински, скотовѣдни, читалищни и др.“ Тия думи „и други“, съответствуватъ на заглавието на законопроекта — че се отнася за всички общественни земи. При този текстъ не може да има тълкувание отъ смѣтнитъ палати, които ще прилагатъ закона. Та смѣтамъ, че отъ редакцията на точка първа е много ясно, че законътъ се отнася за всички общественни земи.

Когато се е опредѣляла датата 1 септемврий 1929 г. като крайна дата на сключенитъ договори, по които ще се ревизиратъ наемитъ, имало се е предвидъ, че този, който се е явявалъ следъ тази дата на търгъ да вземе фондови земи подъ наемъ или да ги вземе по доброволно съгласие, е ималъ предъ очи голѣмото спадане ценитъ на културитъ, които могатъ да се съятъ на тия земи. И затова не можемъ да искаме намаление на наемитъ по договори, сключени презъ 1930 г., когато наемателитъ сж имали предъ очи спадането ценитъ на зърненитъ храни и на всички други култури. Въ 1930 г. много отъ наемателитъ, които бѣха наели земи, се отказаха и за сжщитъ земи се произведоха нови търгове, и на тия нови търгове не се получиха въ никакъвъ случай по-голѣми цени отъ 30—40—50, максимумъ 80 л. за декаръ. И сега, ако облагодетелствуваме и тия наематели, които сж имали предвидъ низкитъ цени, когато сж наемали земитъ, ще бѣде много несправедливо. И затова г. министърътъ на земледелието, когато е поставялъ този краенъ срокъ въ законопроекта, е ималъ предъ видъ, че наемателитъ, които сж сключили договоръ следъ тая дата, сж имали предъ видъ низкитъ цени на зърненитъ храни и сж дали по-низки наеми, и, следователно, не трѣбва да имъ се намаляватъ наемитъ.

Та, смѣтамъ, че трѣбва да има единъ опредѣленъ срокъ, до когото да сж сключени тѣзи договори. Не може да се остави безъ срокъ.

А колкото за това, че е имало много високи наеми, това е вѣрно, защото, както знаете, обикновено фондовитъ земи се отдаватъ подъ наемъ за 5—6—7 години. По сключенитъ договори презъ годинитъ 1925, 1926 и 1927, когато сжщо сж се отдавали подъ наемъ фондови земи, действи-

телно има много високи и даже баснословни наеми, каквито азъ зная. Има наеми 1.200—1.300 л. за декаръ за една стопанска година. А това е днесъ стойността на самата земя, която се е отдала подъ наемъ.

Азъ смѣтамъ, че точка втора на чл. 1 отъ законопроекта е поставена много правилно. Нѣма защо да се опасяваме отъ това, че ще бѣдатъ облагодетелствувани извънредно много тѣзи, които сж наели земи, за да ги обработватъ, съгласно чл. 17 отъ закона за използуване селскитъ и градски мѣри.

Съ тия нѣколко думи азъ моля народното представителство да приеме на първо четене законопроекта тъй, както е внесенъ, и по спешността да мине на второ и трето четене въ нѣколко заседания, за да дадемъ възможностъ да не се протестиратъ на наемателитъ поне полититъ, които сж съ падежъ 15 септемврий и 1 октомврий, и по този начинъ да се избѣгнатъ голѣмитъ разноски, които ставатъ за протести и за събиране на наемнитъ суми.

Моля законопроектътъ да бѣде приетъ тъй, както е внесенъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пѣдаревъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Мисли, че никой народенъ представителъ не може да бѣде противъ принципа, който е вложенъ въ законопроекта. Безспорно е, че когато въ договорнитъ отношения се цели да се внесе повече правда и справедливостъ, правителството, което и да е то, ще намѣри подкрепата на цѣлото народно представителство. Не е въпросътъ за принципа, който се прокарва въ законопроекта. Този законопроектъ по принципъ, вѣрвамъ, че ще се приеме отъ всички народни представители. Въпросътъ е другаде: трѣбва ли този законопроектъ да мине тъй, както се иска, безъ да бѣде прегледанъ отъ надлежната комисия по Министерството на земледелието.

Министъръ Д. Гичевъ: Кой иска така?

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Искатъ спешностъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Не е искано това.

А. Капитановъ (з): Оттеглямъ това мое предложение.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Азъ искамъ да предпазя народното представителство отъ едно такова увлѣчение, защото, г. г. народни представители, не бива да бързаме съ приемането на законопроектитъ, тъй както, ако направимъ нѣкоя пакостъ, после мъчно можемъ да я поправимъ. Съ единъ-два дена като се забави законопроектътъ, за да се занимае комисията въ подробности съ постановленията му, ние ще спечелимъ много. Нека се има предъ видъ, че се засѣгатъ бюджетитъ на общественитъ учреждения, че тѣзи бюджети сж вече наредени, че въ тѣхъ сж предвидени приходитъ и разходитъ, и когато се посѣга на тѣхъ, трѣбва да се посѣга много внимателно.

Азъ съмъ убеденъ, че комисията ще съпостави този законопроектъ съ закона за закупуване и износъ на зърнени храни и ще види, какво може да се направи, за да бѣде справедливо погледнато на наемателитъ, но да бѣдатъ запазени и интереситъ на наемодателитъ, та нито единитъ, нито другитъ да могатъ да се оплакватъ отъ намѣсата на законодателната властъ. Тукъ държавата не действа като стопанинъ, а като регулаторъ на отношенията между наемодатели и наематели. Трѣбва да се внимава много, за да бѣде полезенъ самиятъ законъ.

Ето защо азъ моля комисията да има предъ видъ всички тия бележки, които се направиха, и да съпостави този законопроектъ съ закона за закупуване и износъ на зърнени храни. Това ще бѣде отъ значение, защото ще се види, какво ще получи производителътъ наемателъ и споредъ това да се опредѣли какво трѣбва да плати на наемодателя.

Азъ не бихъ желалъ да задържамъ повече вниманието на народното представителство, но ще спра вниманието на г. министра върху крещящия въпросъ за селскитъ излази. Въпросътъ е за мери, въпросътъ е за фондови земи. Съ тѣзи фондови земи — и неговото министерство знае — се опропасти дребното скотовѣдство въ нашитъ села. Създаде се едно положение невъзможно за нашия селянинъ стопанинъ. Азъ съмъ убеденъ, че неговото министерство ще вземе бързи мѣрки, за да се проучи тази голѣма нужда на нашето селско стопанство. Ние пожелахме да вървимъ въ единъ пѣтъ на стопанско развитие, безъ да държимъ смѣтка за нуждата на нашия селянинъ стопанинъ и безъ

да допринесем много нѣщо за напредъка на нашето селско стопанство. Лишихме го отъ онова, което е необходимо за всѣка селска къща: нѣколко овце, нѣколко говеда, нѣколко свини, за да могатъ и онѣзи членове въ семейството, които не могатъ да вложатъ труда си, да бждатъ използвани, та да се подкрепи селското стопанство въ неговия поминѣкъ.

Азъ моля г. министра да вземе този въпросъ присърдце и да го проучи. Този въпросъ интересува повечето села въ Видинския край, той е много крещящъ и азъ съмъ убеденъ, че ще се дадатъ на населението всички доказателства, че по крещящитѣ въпроси и нужди се действа бързо.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Запрянъ Ивановъ.

З. Ивановъ (раб): Г. г. народни представители! Вземамъ думата по този законопроектъ не за да теоретизирамъ, а да кажа каквото зная въ действителностъ за положението на онѣзи, които взематъ земи подъ наемъ.

Наемателитѣ на фондови земи сѣ отъ две категории. Едната категория наематели взематъ земи заради това, защото иматъ пари на разположение, за да внесатъ нуждния депозитъ при търга, и като взематъ земята, следъ това я пренаематъ съ спекулативна целъ на хора, които се нуждаятъ отъ земя. Другата категория наематели сѣ земеделци, които действително се нуждаятъ отъ земя, но не винаги иматъ достѣпъ въ търга, защото често лѣти се случва, че тогава, когато търгътъ е насроченъ, тѣ не разполагатъ съ пари за депозитъ.

Азъ излизамъ тукъ, г. г. народни представители, за да обрисувамъ хала, живота на оная категория наематели, която действително се нуждае отъ работна земя. Хвалѣ се е въ занаята земеделецъ, но, поради съществуването на частната собственостъ, останалъ съ 10 декара — чито да ги има, нито да ги нѣма; има два вола, нѣма достатъчно работа. По такъвъ начинъ той е принуденъ да вземе земя подъ аренда или подъ наемъ. Тази категория наематели сѣ широката маса отъ селянитѣ, защото въ по-голѣмата си частъ нашитѣ селяни иматъ нужда отъ земя и я взиматъ подъ наемъ съ срокъ. Едни сѣ взели земя за 5 години, други сѣ взели за 3 години, други — за 1 година. Имайте предъ видъ, че преди 5 години, преди 3 години, преди 1 година, когато тѣзи бедствуващи селяни сѣ вземали земята подъ наемъ, ценитѣ на разнитѣ земеделски продукти сѣ били по-високи, това се е имало предъ видъ при търга и наемитѣ сѣ били по-високи. Сега виждаме катастрофално спадане на ценитѣ на земеделските произведения. Какъвъ е сега халътъ на тѣзи селяни?

Че действителността отговаря на думитѣ ми, ще ви посоча нѣколко случая. Селянитѣ, които държатъ подъ наемъ такива земи, въ грамадното си болшинство сѣ дошли до положение, че две къщи се събиратъ, за да си купятъ една кутия кибритъ съ по едно яйце, а полицитѣ къмъ арендатори и къмъ разни фондове стоятъ неизплатени, даже се протестиратъ. И не само тѣзи полици се плащатъ, но не се плащатъ и данѣцитѣ. Хората сѣ му пустнали края, намирайки се въ невъзможностъ да плащатъ и къмъ държава, и къмъ общини. Съ една дума селянитѣ, които нѣматъ достатъчно земя и отиватъ да търсятъ чужда, така да се каже, земя — училищна, църковна, манастирска, общинска и т. н. — се намиратъ въ такова положение, че сѣ му пустнали края, не могатъ да си купятъ солъ, кибритъ и газъ. Намирайки се предъ тоя фактъ, при такъвъ халъ на тия бедни селяни, азъ виждамъ, че г. г. народнитѣ представители, които се изказаха преди менъ, като че ли не могатъ да преценятъ, дали тия хора могатъ да платятъ или не и затова едни се изказватъ за намаляние, а други — за отсрочване плащането на наемитѣ. Азъ ще кажа следното: категорията наематели, които сѣ взели земя подъ наемъ съ спекулативна целъ, трѣбва да си платятъ точно наема, срещу който сѣ я взели, обаче оная категория наематели, положението на която ви обрисувахъ, които сѣ му пустнали края не защото сѣ батакчи, а защото действително не могатъ да плащатъ и съвъ не ги хваща за тѣхнитѣ задължения — казахъ ви, халътъ имъ е такъвъ, че две къщи се събиратъ и даватъ по едно яйце, за да си купятъ една кутия кибритъ и не могатъ да си купятъ газъ — за тая категория наематели азъ предлагамъ тѣхнитѣ задължения по полици и пр. да бждатъ анулирани, умишлени, за да имъ се даде възможностъ и тѣ да поживѣятъ като хора безъ борчове. (Ражкоплѣскане отъ работницитѣ)

Нѣкой отъ мнозинството: Много искашъ.

Д. Иконсмовъ (раб): Не е ли вѣрно това, г. Мушановъ, не е ли действителностъ това, което говори нашиятъ другаръ?

Министъръ Н. Мушановъ: Се се чувствува, че е българинъ — отъ село идва.

Н. Кемилевъ (д. сг): Чувствува се, че е стопанинъ.

Министъръ Н. Мушановъ: То е право.

Д. Икономовъ (раб): Нѣма нужда отъ тия доказателства, а има нужда да се коригирате, като признаете, че това, което се казва, е действителностъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Отъ нашата държава е, а не отъ вашата.

Д. Икономовъ (раб): Отъ нашата класа, искате да кажете. Недейте злоупотрѣбява, г. Мушановъ!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител Стамо Пулевъ.

С. Пулевъ (з—Ст. з.): Намирамъ, че предложениятъ законопроектъ е отъ абсолютна необходимостъ и отъ абсолютна навременностъ по две голѣми причини: първо, поради голѣмото обезценяване на земеделскитѣ произведения, съобразно което обезценяване ще трѣбва да се нагоди и предвидениятъ процентъ на намалянието на договорнитѣ наеми; второ, защото голѣма частъ отъ наемателитѣ на тия обществени фондови земи сѣ дребни стопани, които сѣ въ абсолютна невъзможностъ да изплатятъ наемитѣ. По поводъ на законопроекта имахъ да направя тая бележка.

Въ свръзка, обаче, съ въпроса за използването на общественитѣ фондови земи — както съмъ ималъ случая да повдигамъ на два пѣти този въпросъ въ Старозагорския окръженъ съветъ — бихъ замолилъ г. министра на земеделството да си вземе бележка, за да се разреши една подруга задача при оползотворението на тѣзи земи. На тѣхъ не може да се гледа като на единъ източникъ за доходи на общественитѣ институти, каквито сѣ училищнитѣ настоятелства, скотовъднитѣ фондове, общинитѣ и пр.; на тѣхъ трѣбва да се гледа като на обществени фондове, които трѣбва да изиграятъ и една социално-стопанска роль. Въ тази смисълъ смѣтамъ, че ще трѣбва да се допълни законодателството, за да се дадатъ на използване общественитѣ поземелни фондове само на такива земеделски стопани, които сѣ малоземлени, за да може по този начинъ да се създаде на тѣхъ възможностъ да оползотворятъ труда си и да се засилватъ въ стопанско отношение. Смѣтамъ, че тази страна на въпроса е много важна, и по-важна, отколкото осигуряване известни доходи за общественитѣ институти, защото общественитѣ институти, при невъзможностъ да посрещнатъ своитѣ разходи, могатъ да прибегнатъ и къмъ други източници.

Резюмирамъ. Въпросътъ, който се повдига и третира съ казания законопроектъ, е въпросъ много навремененъ и отъ абсолютна необходимостъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Йотовъ.

Н. Йотовъ (з): Г. г. народни представители! Споръ не може да има, че този законопроектъ е належащъ и необходимъ. Азъ искамъ да се спра само на нѣкои редакционни поправки, които трѣбва да станатъ, защото безъ тѣхъ законопроектътъ би се тълкувалъ много неправилно. Ще се спра най-напредъ на чл. 1.

Н. Пждаревъ (д. сг): Сега законопроектътъ се разглежда по принципъ. На второ четене ще направите тия бележки.

Министъръ Д. Гичевъ: На второ четене ги направете.

Н. Йотовъ (з): Азъ ще ги направя сега, та като отиде законопроектътъ въ комисията, тя, като вземе предъ видъ моитѣ бележки, да направи съответнитѣ поправки.

Министъръ Д. Гичевъ: Въ комисията ги направете.

Н. Йотовъ (з): Нѣма да отида въ комисията.

Н. Пждаревъ (д. сг): Тръбва да отидете. Сега се говори по принцип.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Сега се говори по принцип по законопроекта. Отидете въ комисията и тамъ предложете поправките.

Министъръ Д. Гичевъ: Туй, което искате да кажете, е за второто четене.

Н. Йотовъ (з): Знамъ, че е за второ четене, но азъ предлагамъ редакционни поправки сега, защото другитъ, които говориха преди менъ — и г. Ради Василевъ, и г. Капитановъ — засегнаха подобни въпроси; затуй и азъ рекохъ набързо да направя своето предложение. Щомъ като е тъй, ще остана да ги направя при второто четене на законопроекта. Но, повтарямъ, законопроектътъ има нужда отъ редакционни поправки и на второ четене тръбва изцѣло да бѣде промѣненъ. По принципъ нѣма сега какво да говоря. Законопроектътъ е приемливъ по принципъ и тръбва да го приемемъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавните имоти.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Сами вие разбирате, че за единъ министъръ на земледѣлието съвсемъ не представлява удоволствие да внася законопроекти като настоящия. Внасянето на такива законопроекти бѣ предизвикано отъ голѣмото нещастие, сполетѣло нашето земледѣлско стопанство, едно нещастие, резултатъ на всеобщото, бихъ казалъ, обезценяване на произведенията на нашата земя, което пъкъ въ последствие докара едно общо намаляване на нашия националенъ доходъ.

Азъ сѣщо дължа да подчертая, че тази система, по силата на която се използваха до сега фондовитѣ земи, ми се вижда неотговаряща напълно на целитѣ, които иматъ тия фондове. Наистина, тия фондове би трѣбвало да дадатъ необходимитѣ срѣдства, както на училищата, така и на скотовъдния фондъ, но все пакъ ние не трѣбва да забравяме, че въ края на крайщата земята не може да бѣде обектъ на спекула. Земята трѣбва да бѣде за използване въ рѣцетъ на оня, който влага непосредствено въ нея своя трудъ. Земята трѣбва да бѣде срѣдство въ което земледѣлскиятъ стопанинъ да вложи своя трудъ и труда на челядта си за изкарване на собствената си прехрана.

За голѣмо съжаление, ние видѣхме, че опититѣ, които се направиха въ миналото у насъ, за да бѣде разрешенъ точно така, както ви казахъ, аграрниятъ въпросъ да бѣде задоволенъ голѣмиятъ гладъ отъ земя, който се чувствува и ще продължава още да се чувствува въ нашата страна, по едни или други причини, поради едни или други събития, не можахъ да лалатъ резултатъ. И днесъ, поради естествения приростъ на нашето население и поради непрекъснатия потокъ отъ бѣжачи, въ голѣмата си частъ по поминѣкъ, по занятие сѣщо така земледѣлци, селски стопани, ние виждаме, че въ нашитѣ села днесъ сѣсрѣщатъ много селски стопани, лишени отъ срѣдства за препитание, стопани, които нѣматъ достатъчно земя, върху която да вложатъ своя трудъ, и затова ставатъ наематели на различнитѣ обществени земи. Подчертавамъ думата „обществени“, защото съ тоя законопроектъ, за разлика отъ законопроектитѣ, които бѣха вотираны отъ миналата Камара — внесени по частна инициатива на нѣкои народни представители, съ които се засѣгаха само така нареченитѣ „фондови земи“ — правимъ едно разширение: засѣгатъ се не само фондовитѣ земи, но всички обществени земи — земитѣ на манастиритѣ и пр., а така сѣщо и ония части отъ меритѣ, които бѣха раздадени на населението по селата подъ наемъ, възъ основа на чл. 17 отъ закона за меритѣ отъ 1912 г. Въ настоящия законопроектъ включваме и държавнитѣ земи, които до сега не бѣха предметъ на законодателството. По такъвъ начинъ смѣтаме, че се прави още една крачка напредъ, за намаляване наемитѣ на земитѣ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Още една крачка — и ще включите и частнитѣ земи.

Министъръ Д. Гичевъ: Каза се, че срокътъ, който е определенъ до 1 септемврий 1929 г., може би ще остави вънъ отъ облагитѣ на тоя законопроектъ нѣкои наематели. Азъ допускамъ, че може да има такива наематели, взели земи следъ тая дата, обаче по-голѣма частъ отъ договоритѣ за наемане на тия земи сѣ заключени до тая дата. И азъ смѣтамъ, че нѣма да бѣде много трудно за

комисията — и това напълно се усвои — тоя срокъ да бѣде продълженъ до края на 1929 г. Въ никой случай, обаче, не считамъ, че отъ тия облаги могатъ да се ползватъ и тия, които сѣ наели обществени земи презъ 1930 г., защото тогава вече имаше голѣмо спадане въ ценитѣ на земледѣлскитѣ произведения и новитѣ наематели сѣ дали своитѣ наеми при една съвършено друга база.

Напълно разбирамъ мисълта на моя другаръ отъ нашата държава, бихъ казалъ — защото, наистина, както забеляза г. Мушановъ, той говори като човѣкъ на нашата държава, а не като руски подданикъ — за тежкото положение на българския селянинъ и за нуждата по единъ или другъ начинъ да се използватъ общественитѣ земи. И дължа да ви заявя, г. г. народни представители, че въ гамѣренитѣ на министерството е да занимае въ непродължително време народното представителство съ единъ такъвъ именно законопроектъ — да се изхвърли тържнатъ система при използване общественитѣ земи, тъй както смѣтамъ, че трѣбва да се изхвърли тая система и при използването на нашитѣ държавни и общински гори. (Нѣкои отъ мнозинството ржкоплѣскаха) Това е, обаче, единъ въпросъ, който не се решава и не може да се предприе отъ настоящия законопроектъ. Хората, които наематъ земи, въ голѣмото си число сѣ малоимотни, мало-земни селяни. Извънредно малки изключения сѣ тия, които наематъ земи, както казватъ, за спекула. Впрочемъ, не може да се наематъ земи за спекула, защото ако сѣ ги вземали подъ наемъ, за да ги пренаематъ, вие виждате, че ние предвиждаме, какво отъ облагитѣ на този законъ се ползватъ и пренаемателитѣ. Има, обаче, случаи — това се отнася за една частъ отъ Пловдивско, за Татарпазарджишко, Станимашко — където се отдаватъ общински мери съ стотици декари, които се наематъ отъ най-богатитѣ хора за чалтъци, но това сѣ изключителни случаи, само въ този районъ. Другаде наемателитѣ обикновено сѣ бедни хора, които прибѣгватъ до наемане на земи, защото сѣ лишени отъ достатъчно земя.

Съ удовольствие, г-ра, не само азъ, но, вѣрвамъ, всички, бихте си позволили лука да кажете, че, понеже нашето стопанство е въ бедствие, понеже има обезценяване на неговитѣ артикули, понеже сѣ намалени неговитѣ доходи, неговата покупателна сила, — дайте да опростимъ наемитѣ. Прекрасно. Г. Ивановъ, обаче, който познава добре — както иска да ни увѣри — положението на селския стопанинъ, трѣбваше сѣщо така да проучи какво е положението и на неговата задруга, на неговата община, която чака на тѣзи нѣколко лева, отъ наемъ на земи, — тая община, която има да разрешава редъ стопански и културни задачи въ селото. Ако той смѣта че каситѣ на нашитѣ селски общини прѣшлитъ отъ пари, ако той смѣта, че тѣ могатъ да задоволятъ всички нужди на трулящи се работенъ народъ, ние нѣмаме нищо противъ да кажемъ: анулирайтъ се задълженията по наемитѣ на фондовитѣ земи. Обаче ние виждаме обедняването на селянитѣ, които издържатъ своя собствена община. Никой отъ васъ нѣма да каже, че трѣбва да чакаме държавата да поддържа ообщината, или че трѣбва да чакаме отъ Болшевикитѣ или отъ другаде нѣкъде да я поддържатъ,...

Нѣкой отъ работницитѣ: Селскитѣ чорбаджии да я поддържатъ.

Министъръ Д. Гичевъ:... защото и въ вашето второ отечество селянинътъ е, който поддържа държавата и общината. И тамъ има законъ за самооблагането на селянитѣ, и тамъ има едно двойно самооблагане, защото знаятъ, че съ това, което се плаща, не могатъ да задоволятъ и разширятъ своитѣ културни и стопански работи. Когато българскиятъ селянинъ има свои общини, той ще-не-ше, макаръ съ по-намалени доходи, съ намалени наеми, съ голѣмо намаление на ланѣцитѣ, което да отговаря на неговитѣ податни сили, на неговитѣ намалени доходи, все пакъ трѣбва да поддържа тѣзи свои обществени организации. И недейте смѣта, че тия, които днесъ управляватъ по изрично и твърдо изразената и подчертана воля на болшинството на българския народъ и преди всичко на българския селянинъ — защото, за бѣля или за шастие, той е болшинството отъ народа — недейте смѣта, казвамъ, че днешнитѣ управници не виждатъ това. Ние всѣки денъ се обѣскаваме съ тая голѣма задължителностъ на българското селско население, направена при едни по-други времена, направени при една по-друга база на доходи — при 8 л. жито, при 100 л. кгр. тютюнъ и при по-друга цена на цвекло, на сѣнчогледъ и на други земледѣлски продукти. И тоя въпросъ занимава правителството и азъ се надѣвамъ, че въ скоро време ще може народното представителство да бѣде занимано съ въпроса за подпомагане трудовитѣ селски стопанства, да се освободятъ, да се очи-

стят, ако мога така да се изразя, отъ своитѣ задължения спрямо частнитѣ си кредитори.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това е единъ належашъ, бързъ законъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Да, належашъ и бързъ законъ. И въ мотивитѣ на законопроекта съмъ употребилъ думата „бързъ“ въ смисълъ, че той е една спешна и неотложна работа. Това обаче съвсемъ не значи, че азъ ще избѣгна комисията, където всички корекции и редакционни поправки въ полза на самата работа биха могли да се направятъ.

Н. Пждаревъ (д. сг) Думата ми е за урегулиране задълженията на селянитѣ.

Министъръ Д. Гичевъ: Именно. — И азъ се надѣвамъ, че ще намѣря пълната подкрепа на народното представителство, което не може да не бѣде проникнато отъ съзнанието, че основата, фундаментътъ на българското национално стопанство, на нашата държава е нашиятъ земеделецъ. И когато ние съ задружни усилия можемъ да изправимъ на крака българския земеделецъ, когато му дадемъ възможностъ да бѣде по-честитъ, по-щастливъ, бѣдете увѣрени, че ние по тоя начинъ работимъ да направимъ по-честита, по-щастлива и по-богата цѣла България. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които приематъ по принципъ законопроекта за ревизиране договоритѣ за наеми на обществени земи за стопанската 1930/1931 г., моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Капитановъ (з): Да се отбележи, че преставителитѣ на работническата класа не гласуватъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Моля комисията по Министерството на земледѣлието да се събере утре.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Пристѣпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — докладъ на комисията по проверка на изборитѣ.

Ще се докладва изборътъ въ Севлиевската избирателна околия.

Има думата докладчикътъ г. Цвѣтко Таслаковъ.

Докладчикъ Ц. В. Таслаковъ (д): Ще ви прочета, г. г. народни представители, протокола на централното изборно бюро на Севлиевската изборна околия. (Чете)

„Бюрото приема изборнитѣ книжа до 12 часа на 22 юний и до това време не се получиха изборнитѣ книжа отъ 22 секции, означени въ писмото № 1 до г. севлиевския околийски началникъ. Бюрото почна да разтваря пликветѣ и да нанася сведенията отъ секциитѣ въ таблица, споредъ чл. 119 отъ избирателния законъ, въ 12½ ч. следъ обѣдъ, като продължаваше да приема пакетитѣ отъ закѣснѣлитѣ секции.

На 23 юний 8 ч. сутринта бѣше изпратено писмо № 2 до г. севлиевския околийски началникъ за закѣснѣлитѣ до това време секции — 10 на брой. Същия денъ 2 ч. следъ обѣдъ бѣше пратено писмо № 3 до г. прокурора при Севлиевския окръженъ съдъ за закѣснѣлитѣ до това време секции.

Получи се заявление отъ г. Христо Мариновъ, отъ с. Ловни-Долъ, кандидатъ за народенъ представител отъ коалицията на Народния блокъ, въ което се казва, че неоснователно сѣ счетени за недействителни бюлетини на Народния блокъ: 54 бюлетини отъ Чадърлийското секционно бюро, 36 бюлетини отъ Батшевското бюро, 26 бюлетини отъ Дамяновското бюро и 8 бюлетини отъ Градищенското бюро. Централното бюро не направи по това заявление никакво измѣнение на гласовѣтѣ и остави да се занимае съ него окръжниятъ съдъ.

Същото се отнася и до другитѣ оплаквания въ заявлението.

„Централното бюро намира, че показанитѣ за недействителни бюлетини отъ Стокенската секция на брой 95 (отъ които 61 морави, 11 розови, 22 праздни пликветѣ и 1 лозунгъ), трѣбва да бѣждатъ също тъй прегледани отъ съда, който да се произнесе по тѣхъ.

Отъ много секции книгата не бѣха приготвени споредъ закона, като често избирателнитѣ книжки и действителнитѣ бюлетини, заедно съ другитѣ книжа, бѣха опаковани и запечатани въ единъ пакетъ и централното бюро

трѣбваше да разкъсва пакетитѣ, за да вземе нужнитѣ му книжа.

Чадърлийското секционно бюро не бѣше показало поотдѣлно гласовѣтѣ на кандидатитѣ, а само гласовѣтѣ на листитѣ общо. Затова централното бюро разтвори пакета съ бюлетинитѣ, провери гласовѣтѣ на кандидатитѣ и ги вписа въ таблицата.

Понеже недействителнитѣ бюлетини, празнитѣ пликветѣ, лозунгитѣ не сѣ показани еднообразно въ дневницитѣ, централното бюро въ графата за недействителнитѣ бюлетини на таблицата е показало броя на всичкитѣ общо. Разлика съ единъ гласъ има за Батшевската секция.

Следъ като нанесе сведенията на секционнитѣ бюра на таблицата, централното бюро изчисли следнитѣ резултати: брой на записанитѣ избиратели въ избирателнитѣ списъци — 26 304; брой на гласувалитѣ избиратели — 20 732; брой на действителнитѣ бюлетини — 20 287; брой на недействителнитѣ бюлетини — 442.

Получили сѣ гласове: Социалдемократическата партия — 1 768; Работническата партия — 2 164; коалицията Демократически сговоръ и Националлибералната партия обединена — 7 279; коалицията на Българския земеделски народенъ съюзъ, Занаятчийска партия и пр. — оранжева бюлетина — 507; коалицията на Българския земеделски народенъ съюзъ — Врабча, Демократическата партия, Националлибералната партия, Българскиятъ народенъ земеделски съюзъ — Ст. Загора и Радикалната партия — 8 569.

Гласовѣтѣ, които е получилъ всѣки кандидатъ, тукъ сѣ изброени поотдѣлно, но считамъ за не нужно да ви ги чета. Настоящиятъ протоколъ е съставенъ въ два екземпляра и е подписанъ, както му е редътъ.

Севлиевскиятъ окръженъ съдъ, следъ като е прегледалъ избора, е намѣрилъ, че сѣ състезавали петъ листи и изброява коя листа колко гласове е получила — азъ ви ги прочетохъ. Окрѣжниятъ съдъ намира, че изборниятъ дѣлителъ е 6 762 и споредъ предписанията на избирателния законъ намира, че той е достигнатъ само отъ третата и петата листи и провъзгласява избрани за народни представители отъ Севлиевската избирателна околия: отъ третата листа — коалицията на Демократически сговоръ съ Националлибералната партия обединена — Тодоръ Бончевъ, отъ с. Сухиндолъ, Севлиевска околия; отъ петата листа — коалиция на Българския земеделски народенъ съюзъ — Врабча, Демократическата партия, Българския земеделски народенъ съюзъ — Ст. Загора, Националлибералната и Радикалната партия — д-ръ Христо Атанасовъ Мутафовъ, отъ гр. София и Иванъ Н. Дуковъ, отъ с. Сухиндолъ, Севлиевска околия.

За допълнителни народни представители се провъзгласяватъ отъ третата листа — Дочо Николовъ Христовъ, отъ гр. София, Кирилъ Григоровъ, отъ гр. Севлиево, Христо К. Станчевъ, отъ с. Купень, Пеню Г. Узуновъ, отъ с. Върбовка, Севлиевско; отъ петата листа — Христо Мариновъ, отъ с. Ловнидолъ, Севлиевско, Никола Ц. Помаковъ, отъ гр. Севлиево и Стефанъ Ив. Македонски, отъ гр. Севлиево. Това е опредѣлението на съда, съответно подписано.

Г. г. народни представители! Ще ви занима съ нѣколко контестации, подадени следъ избора, едни до окръжния съдъ, други до Народното събрание. Една отъ тѣзи контестации, отправена до окръжния съдъ отъ Христо Ечевъ Баралиевъ, кандидатъ за народенъ представител въ листата на Работническата социалдемократическа партия, гласи така: (Чете)

„Г. г. съдии! Въ качеството ми на кандидатъ за народенъ представител въ листата на Работническата социалдемократическа партия, съ червенъ цвѣтъ на бюлетината, за Севлиевска околия, въ изборитѣ за XXIII обикновено Народно събрание, които се произведоха на 21 юний т. г., и въ законния срокъ, правя до Васъ следната контестация и Ви моля на снование чл. чл. 115 п. п. 6, 7 и 95 отъ избирателния законъ да счетете всички бюлетини на Демократическия сговоръ, съ розовъ цвѣтъ на бюлетината, за недействителни, които иматъ задраскани, било съ моливъ, било съ мастило, единъ или двама отъ кандидатитѣ, защото тия задрасквания не сѣ направени свободно отъ избирателитѣ, като изразъ на тѣхната свободна воля, а сѣ предварително задраскани, било съ една, било съ две или три линии, съ целъ да се бележатъ бюлетинитѣ, да се наруши тайната на гласуването и да се изнуди избирателтъ.

Такива бюлетини има белязани само въ с. Сухиндолъ надъ 400; също въ Севлиево и всички други села. Тѣ сѣ белязани съ задраскване било на едно, било на две имена отъ кандидатитѣ, съ мастило или моливъ, и съ една, две или три линии, и то въ най-различни комбинации.

Всички тия задрасквания сѣ предварително приготвени, извършени и то по единъ еднообразенъ начинъ и така при-

готвенитъ бюлетини сж раздавани на отдѣлни избиратели, на чиновници отъ отдѣлни учреждения, или на групи избиратели, и то като се е вземала бележка за това. А чл. 115, п. 6 и 7 и чл. 95 отъ избирателния законъ сж ясни и категорични: всѣки знакъ или бележка, поставени сж очевидно намѣрение да се наруши тайната на гласуването, прави бюлетината за недействителна. А задраскването предварително сж мастило или моливъ, сж една, две или три линии на едно или повече имена, въ най-различни комбинации, е очевидно знакъ, белегъ, да се наруши тайната на гласуването, и такава бюлетина е недействителна.

Изборитъ за народни представители сж отъ голѣмо значение и почитаемиотъ сждъ трѣбва да приложи закона и да пресѣче пътя на подобни машиниции и насилия надъ волята на избирателя. За всички е ноторно известно каква е целта на тия задрасквания и каква целъ се гони съ тѣхъ и, следователно, почитаемиотъ сждъ безъ колебание трѣбва да анулира, унищожи като недействителни всички бюлетини, задраскани по тоя предварителенъ и особенъ начинъ.

Второ. По силата на сждитъ членове отъ избирателния законъ, трѣбва да се сметатъ за недействителни и всички бюлетини, печатани съ разни шрифтове, защото различнитъ шрифтове сж напечатани съ целъ да се раздаватъ на групи или категории избиратели и да се наруши тайната на гласуването.

„Вѣрвамъ, че почитаемиотъ сждъ ще пресѣче пътя на тѣзи машиниции, хитрини и неморалности и ще гарантира свободата на гласоподаването, като унищожи подобни задрасквания. Съ почитание: Христо Баралиевъ“.

Следватъ други четири заявления, всички подадени отъ кандидати и застъпници на Народния блокъ. Ще ви прочета нѣкои пасажки отъ тѣхъ.

Едното заявление е отъ Христо Мариновъ, кандидатъ за народенъ представител въ листата на Народния блокъ. (Чете) „При произведениитъ избори за народни представители на 21 юний т. г., въ следнитъ избирателни секции: Стокенската избирателна секция, Чадърлийската, Батосевската, Дамяновската, Градищенската има: въ първата 61 бюлетини отъ моравия цвѣтъ, въ втората 54 бюлетини отъ сжщия цвѣтъ, въ третата 38 бюлетини отъ сжщия цвѣтъ, въ четвъртата 28 бюлетини и въ петата 8 бюлетини отъ сжщия цвѣтъ, които сж намѣрени отъ секционнитъ бюро за недействителни, като белязани. Моля, да бждатъ провѣрени и въ последствие признати за действителни въ предметнитъ по-горе секции на следнитъ основания:

„Въ Стокенската секция бюлетинитъ сж носени въ пазитъ и омачкани, а нѣкои отъ тѣхъ оцапани отъ потъ на самия избирателъ.

Въ Чадърлийската секция бюлетинитъ сж продупчени съ шило въ тъмната стаичка и т. к. Това е направено нарочно, за да може при преброяването тия бюлетини да се считатъ недействителни, и да пропадне листата на Народния блокъ.

По тия причини г. Христо Мариновъ иска тѣзи бюлетини да не се считатъ за недействителни, а да се считатъ за действителни.

Друга една контестація е подадена до Севлиевския окръженъ сждъ на 26 юний т. г., отъ Борисъ Маноиловъ, застъпникъ на Народния блокъ. Въ нея той се оплаква, че въ стаичката за гласоподаване не била запазена тайната, че стаичката била открита, че, дори когато той я покрилъ сж нѣкакво платно, секретаръ-бирникътъ го скжсалъ и гласоподаването пакъ ставало явно.

Трета една контестація е подадена до Народното събрание пакъ отъ Христо Мариновъ, кандидатъ за народенъ представител отъ Народния блокъ. Изброени сж въ контестацията нѣколко нарушения, че е билъ малтретиранъ застъпникътъ на Народния блокъ Джембазовъ и изпѣденъ отъ секцията, че избирателнитъ карти сж раздавани въ изборното мѣсто предъ самата стаичка, че заедно съ тѣхъ сж били раздавани отъ нѣкои кметове въ нѣкои секции и самитъ бюлетини, че въ помѣщенieto на една отъ секциитъ, кждето сж раздавани карти и бюлетини, въ сжщото време сж били раздавани нѣкакви суми за изплащане надницитъ на общинскитъ или държавни работници — не се опредѣля точно — че въ една отъ секциитъ изборътъ продължилъ до 7 ч. 10 м. При провѣрката, като наредили по отдѣлни бюлетинитъ, подадени за различнитъ партии, преброили по колко бюлетини сж дадени за всѣка една партия и най-после останалитъ непреброени бюлетини ги смѣтали, че сж подадени за Сговора; не ги чели, а чисто и просто отъ общия брой подадени бюлетини извадили колкото сж преброени, а останалитъ ги смѣтали, че сж за Сговора. Самиятъ този фактъ не може да даде нѣкакво основание да се смѣта, че бюлетинитъ не сж били добре четени, защото изборното бюро ги е броило една

по една за всѣка една партия отдѣлно и заради това естествено е, че купчината бюлетини, която е останала, следъ като сж били преброени бюлетинитъ, подадени за другитъ, сж за Сговора. И най-после сждътъ, като е направилъ цѣлата смѣтка, като е взелъ въ внимание всичко онова, което има въ избирателнитъ книги, провѣзгласилъ е за избрани и за подгласници лицата, които ви казахъ.

Самъ азъ, преди да докладвамъ дѣлото по този изборъ предъ комисията по провѣрка на изборитъ, прегледахъ всички книжа и протоколи. Само на две-три мѣста — толкова, колкото сж контестациитъ — намѣрихъ, че застъпникитъ и кандидатитъ сж дали особено мнение. Ако се приеме всичко това, което е изложено въ контестациитъ за истина, ако къмъ действителнитъ гласове, подадени за Народния блокъ, се прибавятъ и недействителнитъ гласове, които въ контестациитъ се иска да бждатъ смѣтнати за действителни, като направимъ, казвамъ, тази смѣтка, крайниятъ резултатъ пакъ не се измѣнява.

Но, преди да завърша, ще ви прочета единъ протестъ, една контестація, да я нарека, дадена отъ страна на застъпника на Народната коалиция Рачо Рачевъ (Чете): „Забелязано е, че днесъ пристигнаха съ автомобилъ Христо Мариновъ отъ с. Ловни-долъ, Севлиевско, Христо Атанасовъ Мутафовъ, отъ гр. Севлиево, кандидати за народни представители отъ листата на коалиралитъ се партии: Български земеделски народенъ съюзъ и пр., които се явиха въ общинското управление, застрашиха всички, които се намираха въ канцеларията и по улицата избиратели. Нахлуха въ избирателната зала, заедно съ свои привърженици безъ да се подчинятъ на заповѣдта на полицейския стражаръ, съ целъ да нарушатъ спокойствието на бюрото. И правѣха агитация съ заплашвания въ избирателния районъ. Както виждате, начело съ Христо Мустафовъ, кандидатъ на опозиционната листа, влизатъ на брой всичко двама души и внасятъ смутъ въ избирателното бюро, та г. г. сговориститъ изгубватъ много гласове отъ тази секция!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Тероризирали властта!

Докладчикъ Ц. Таслаковъ (д): Като взе предъ видъ всичко това, комисията по провѣрка на изборитъ прие избора за редовно извършенъ и ме натовари да ходатайствувамъ предъ васъ да го утвърдите.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Сава Тошевъ.

С. Тошевъ (раб): Г. г. народни представители! Севлиевската околия е минавала редъ години като една опозиционна околия. Такава бѣше тя и презъ дветъ камари на Демократическия сговоръ. По тази причина, изглежда, Демократическия сговоръ, респ. управницитъ му въ гр. Севлиево вземаха още отъ началото на тази година всички мѣрки, щото тѣзи избори да бждатъ спечелени на всѣка цена отъ правителствената тогава коалиция на Демократическия сговоръ и Либералната партия. Така, при първия опитъ презъ тази година на работницитъ да си отворятъ клубоветъ, бѣха съставени 11 акта за 14,500 л. и, следъ като самиятъ околийски началникъ заедно съ селския кметъ набиватъ бюфетчикътъ въ клуба, изжсватъ всички портрети и картини, работницитъ бѣха заставени да затворятъ своя клубъ. Така се отне възможността на работницитъ да организиратъ своята предизборна борба.

Но това не стигна. Когато приближиха изборитъ, почти всички общински съвети въ Севлиевска селска околия бидоха разтурени или кметоветъ имъ смѣнени. Така, напримеръ, разтурени бѣха общинскитъ съвети въ 9 общини: Шумата, Дамяново, Дерелий, Гжбене, Кормиянсково, Крамолинъ, Хирево, Ловни-долъ и Градище. Разбира се, че това бѣше подготовка на апарата за изборитъ.

Когато приближиха изборитъ и ние се опитаме да правимъ нашитъ предизборни събрания, нашитъ агитатори бѣха преследвани, бити и интернирани. Такъвъ бѣше случаятъ напримеръ, съ моя другаръ Лазаръ Станевъ, кандидатъ впоследствие въ листата въ Севлиевска избирателна околия. Той биде интерниранъ отъ с. Търково и докаранъ тукъ, безъ да може да обиколи околията, кждето бѣше кандидатъ и да държи своитъ предизборни речи.

Когато приближи изборътъ, на 14 юний, последната недѣля предъ избора, азъ заедно съ него, като кандидати въ листата на Работническата партия, решихме да отидемъ въ нѣколко села, между които и въ с. Крушево. Когато всички селяни, около 500—600 души, посрѣдъ нощъ бѣха събрани и слушаха речта на другаря Лазаръ Станевъ, внезапно се разнесоха пушечни гърмежи и виковете: „Стой, не мърдай!“ Следъ туй последваха камшици и удари съ нагайки по плещитъ, кого где стигнатъ. Въ тази суматоха

бъха прегазени и контузени около 12 души; имаше и изгубени пари и разазани шапки. Менъ съ Лазаръ Станевъ и другаря Димитъръ Тинковъ арестуваха, обискираха въ училището и посрѣдъ нощъ ни закараха въ Севлиевския околийски участъкъ. Тамъ ни заставиха да спимъ на тавана. Сутринята, къмъ 10 часа, освободиха менъ и Димитъръ Тинковъ, а другаря Лазаръ Станевъ оставиха, и впоследствие, както той разправяше, самиятъ околийски началникъ го билъ.

Така че и изборитѣ въ Севлиевската избирателна околия сѣ извършени при условия, които не сѣ дали възможностъ да се получатъ такива резултати, каквитѣ самитѣ избиратели биха желали да се получатъ. Волята на избирателитѣ въ Севлиевската избирателна околия не бѣ изказана.

Но, г. г. народни представители, ако Демократическиятъ съговоръ тогава, по време на избора, и въобще презъ цѣлото свое управление, не можеше да си служи съ друго, освенъ съ тероръ, то пъкъ неговитѣ главенъ противникъ, така наречениятъ Народенъ блокъ, си послужи съ всички простени и непростени сръдства, демагогии и лъжи и по този начинъ можа най-сетне и Севлиевската избирателна околия да даде на управляващата сега партия болшинство въ Парламента.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: Тогава Народниятъ блокъ нѣмаше джандари, които да ви биятъ.

С. Тошевъ (раб): Но на тази лъжа, както на всѣка друга лъжа, краката сѣ кжси. И народътъ отъ Севлиевска околия най-сетне ще докаже, че това не може да продължава вѣчно и ще изкаже свободно своята воля. А тя ще бѣде изказана само тогава, когато начело на управлението въ страната стои едно работническо-селско правителство. (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ)

Докладчикъ Ц. Таслаковъ (д): Г. г. народни представители! Трѣбва да ви добавя, че има маса оплаквания, по които сѣдебнитѣ следствени власти си сѣ изпълнили дълга, като сѣ дадени виновницитѣ подъ сѣдъ. Между тия оплаквания има само едно оплакване отъ страна на комунистическата партия.

С. Тошевъ (раб) И затова вие сте решили да утвърдите избора.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които сѣ съгласни да се утвърди изборътъ въ Севлиевската избирателна околия, тъй както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема

Пристъпваме къмъ избора въ Ловчанска избирателна околия. Има думата г. докладчикътъ Георги Калъповъ.

Докладчикъ Г. Калъповъ (д): Г. г. народни представители! Въ Ловчанската избирателна колегия сѣ записани 26.833 избиратели. Гласували сѣ 22.692. Подадени сѣ действителни бюлетини 22.389 и недействителни 303.

Разпредѣлението на гласовѣтъ по кандидатнитѣ листи е следното: за Народния блокъ сѣ подадени 13.120, за Народната коалиция — 4.895, за Работническата партия — 4.160, за Социалдемократическата партия — 197 и за лѣвицата при Българския земеделски народенъ съюзъ — 17. Дѣлителътъ е 5.597.

Всички състезаващи се кандидатни листи, освенъ тази на Народния блокъ, сѣ подъ дѣлителя.

Ловчанскиятъ окръженъ сѣдъ съ опредѣление отъ 25 юний 1931 г. е провъзгласилъ за избрани отъ кандидатната листа на Народния блокъ следнитѣ народни представители: Стоянъ В. Джабарски, Георги М. Димитровъ, Цако Ст. Пачевъ и Стефанъ П. Кирчевъ. За допълнителни сѣ провъзгласени: Иванъ Д. Пъшковъ и Иванъ Хр. Хиковъ.

По този изборъ е постѣпила една контестація отъ единъ избирателъ. Постѣпило е сѣщо така и едно писмо отъ Ловчанското околийско управление отъ 13 юний т. г., съ което се съобщава на прокурора или Ловчанския окръженъ сѣдъ, че кандидатътъ отъ листата на Народния

блокъ, а именно д-ръ Георги М. Димитровъ, отъ с. Дойренци, Ловчанска околия, нѣма законната възраст 30 г., а е билъ на 28 години. Въ писмото си околийското управление казва, че д-ръ Георги М. Димитровъ, добре познатъ като агитаторъ и организаторъ на Земеделския съюзъ, обходилъ презъ последнитѣ две години цѣлата околия, ползувалъ се съ голѣмо влияние въ нея, е билъ нарочно поставенъ въ листата, за да измами избирателитѣ. И съ писмото си иска да се произведе сѣдебно следствие, като се подведатъ подъ отговорностъ заявителитѣ на листата, а сѣщо така и кандидатитѣ.

Произвежда се следствие и се събиратъ сведения по писменитѣ документи, а именно: кръщелното свидетелство, всичкитѣ училищни свидетелства и по преброятелнитѣ книги, които се водятъ въ общината, че д-ръ Георги М. Димитровъ е билъ роденъ на 15 априлъ 1903 година. Сѣщо така и отъ документа за завършено висше образование личи, че той е роденъ презъ 1903 г., следователно е 28 годишенъ. Обаче при следствието се представлява и една императорска тугра — турско кръстително свидетелство — надлежно преведена въ Министерството на външнитѣ работи, отъ която се установява, че д-ръ Георги Михо Димитровъ е роденъ въ 1899 г., следователно има законната възраст. Въз основа на тая императорска тугра той се е снабдилъ съ кръстително свидетелство отъ Ловешката митрополия, съ което още презъ м. априлъ се вписалъ въ Дойренската община, като е поправилъ датата на своето рождение.

Следователътъ, следъ като е събралъ всички данни, следъ като е разпиталъ маса свидетели, съ заключително постановление отъ 25 юний т. г. прекратява това следствие по липса на елементи за извършено престѣпно деяние, като се базира на тази императорска тугра, единъ официаленъ документъ, който установява възрастта на д-ръ Димитровъ.

Постѣпила е сѣщо така молба отъ нѣкой си Гечо Петровъ, отъ гр. Ловечъ, въ която иска да се произведе сѣдебно следствие, за да се установи, че наистина д-ръ Димитровъ нѣма законната възраст.

Въ провърочната комисия постѣпи и заявление, въ което се представя удостовѣрение отъ Ловчанското общинско управление, че такова лице Гечо Петровъ нѣма записано нито въ избирателнитѣ списъци, нито въ семейнитѣ книги на общината, а сѣщо така е представено и удостовѣрение отъ адресното бюро при Ловчанското околийско управление, че такова лице нѣма нито като постояненъ жителъ на града, нито като проходящъ.

Независимо отъ това, че тази контестація е подадена анонимно, че възрастта на кандидата д-ръ Димитровъ и правилността на поставената на кандидатура е оспорена отъ лице, което не сѣществува, но отъ събранитѣ писмени данни се установява по положителенъ начинъ, че д-ръ Георги Димитровъ има законната възраст. Възражява се въ следствието, че императорската тугра, отъ която се възползувалъ д-ръ Димитровъ, не била издадена за него, а била издадена за негово братче, починало преди него, като той билъ кръстенъ съ името на умрѣлото дете. Въ следствието д-ръ Димитровъ обяснява, че е роденъ въ с. Ени-Чифликъ, Одринско, и е бѣжанецъ отъ 1913 г., когато билъ доведенъ въ България, понеже въ родното си село следвалъ второ отдѣление, тукъ билъ записанъ въ трето отдѣление, но не е носилъ никакви документи. Събрани сѣ и данни, че презъ всичкото време на следването му въ училището майка му и други негови близки хора винаги сѣ оспорвали, че той нѣма тая възраст, съ която фигурира въ училищното свидетелство, че е по-старъ, обаче нѣма документъ. Въ последствие той намира такъвъ документъ и установява по такъвъ начинъ своята възраст.

Комисията, въ тазсутришното си заседание, като разгледа тѣзи контестації, реши, че изборътъ трѣбва да бѣде утвърденъ, тъй като се установява, че кандидатътъ д-ръ Георги Димитровъ има законната възраст и ме наговори да ходатайствувамъ предъ почитаемото Събрание да бѣде утвърденъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които сѣ съгласни изборътъ въ Ловчанската избирателна околия да бѣде утвърденъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство. Събранието приема.

Следва да се докладва изборътъ въ Фердинандската избирателна околия, обаче, г. г. народни представители, тъй като докладътъ по тоя изборъ е доста обемистъ, ще го оставимъ да го разгледаме по дневния редъ за вторникъ, а засега ще вдигнемъ заседанието за вторникъ.

Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. г. народни представители! Понеже се реши да се вдигне заседанието, моля да се отложи за вторникъ съ следния дневенъ редъ:

1. Трето четене на законопроекта за разрешаване на Пернишката градска община да сключи заемъ.

2. Второ четене на законопроекта за ревизиране договоритъ за наемъ на обществени земи за стопанската 1930/1931 г.

3. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ така предложението отъ г. министра на правосъдието дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието за вторникъ.

(Вдигнато въ 19 ч. 43 м.)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретаръ: **Т. ХР. МЕЧКАРСКИ**

Началникъ на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ**

ПОПРАВКИ НА ПО-ВАЖНИ ПЕЧАТНИ ПОГРЪШКИ

Стр.	Колона	Редъ		Напечатано:	Да се чете:
		Отгоре надолу	Отдолу нагоре		
50	лѣва	25 и др.	—	Георги Димитровъ	д-ръ Георги Димитровъ
80	лѣва	1, 2	—	пристига съ цѣлото си величие, за да прави избори въ ин- лячество, че генералъ Русевъ, про- чутъ държавникъ	кръвъ може да пролѣмъ, но властѣта нѣма да я да- демъ“.
80	дѣсна	—	14	Не предлагаме	Ние предлагаме